

BEKRAITĖ

Keturių veiksmų
drama

Iš rusų kalbos
vertė

DOMINYKAS
URBAS

А. Н. Островский ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ, т. 5
М., «Искусство», 1975

© Vertimas į lietuvių kalbą, leidykla „Vaga“, 1981

PIRMASIS VEIKSMAS

VEIKĖJAI

CHARITA IGNATJEVNA OGUDALOVA, vidutinio amžiaus našlė; apsirengusi dailiai, bet drąsiai ir ne pagal amžių

LARISA DMITRIJEVNA, jos duktė, mergina; apsirengusi turtingai, bet kukliai

MOKIJUS PARMIONYČIUS KNUROVAS, stambus pastarųjų laikų verslininkas, nebejaunas, valdąs dideliausius turtus

VASILIJUS DANILYČIUS VOŽEVATOVAS, labai jaunas vyras, vienas iš turtingos prekybinės firmos atstovų; pagal kostiumą europietis

JULIJUS KAPITONYČIUS KARANDYŠEVAS, jaunas vyras, neturtin-
gas valdininkas

SERGEJUS SERGEJIČIUS PARATOVAS, elegantiškas ponas, garlaimių savininkas, trisdešimties su viršum metų

ROBINZONAS

GAVRILA, klubo bufetininkas, laiką ir kavinę bulvare

IVANAS, kavinės tarnas

Veiksmas vyksta mūsų laikais Briachimove, dideliame mieste prie Volgos

Miesto bulvaras ant aukšto Volgos skardžio, aikštelė priešais kavinę. Dešinėje nuo aktorių įėjimas į kavinę, kairėje — medžiai. Gilumoje žemi ketaus grotelių turėklai, už jų — reginys į Volgą, į plačią erdvę: miškai, kaimai ir kt. Aikštelėje stalai ir kėdės: vienas stalas dešinėje, palei kavinę, kitas kairėje

I s c e n a

Gavriila stovi kavinės tarpduryje, Ivanas tvarko baldus ir aikštelę

IVANAS. Nė gyvos dvasios bulvare.

GAVRILA. Šventadieniais visada taip. Senobiškai gyvename: iš vėlybųjų pamaldų — prie stalo, kopūstų srėbti su pyragais, o paskui, socialiai prisivalgę, — ant šono ir duodam į akį septynias valandas.

IVANAS. Taip jau ir septynias! Tris keturias valandikes. Gera tokia tvarka.

GAVRILA. O pavakariais kad nubunda, geria arbatą iki trečiojo maudulio. . .

IVANAS. Iki maudulio! Nuo ko gi maudulys?

GAVRILA. Pasėdėk sotas prie virdulio, pagerk dvi valandas verdantį vandenį, tai sužinosi. Po šeštojo prakaito jau ir užaina pirmasis maudulys. . . Visi kyla nuo stalo ir ropoja į bulvarą atsipūsti, prasijudinti. Dabar švarioji publika eina prasijudinti: antai Mokijus. Parmionyčius Knurovas mankštinasi.

IVANAS. Jis kiekvieną rytą karmo kojom bulvarą, į vieną galą, į kitą. Ir kam gi jam taip save varginti?

GAVRILA. Dėl mociono.

IVANAS. O tas mocionas kam?

GAVRILA. Dėl apetito. O apetitas jam reikalingas, kad pietūs geriau lįstų. Pietūs kokie jo! Argi be mociono tokius pietus suvalgysi?

IVANAS. Ko jis vis tyli?

GAVRILA. „Tyli“! Juokingas tu. Kaipgi tu nori, kad jis kalbėtų, jeigu jam milijonai kišenėjų! Su kuo jis kalbės? Yra du trys žmonės mieste, su tais ir kalba, o daugiau nėra su kuo; na, tai ir tyli. Dėl to jis ir gyvena čia tik tarpais. Ag ir negyventų, jei ne verslo reikalai. O pakalbėti jis nuvažiuoja į Maskvą, į Peterburgą, į užsienį, ten jam erdviau.

IVANAS. Šit Vasilijus Danilyčius kopia skardžių. Tas irgi turtingas žmogus, o šnekus.

GAVRILA. Vasilijus Danilyčius jaunas tebėra, dar neįsidrąsinęs; mažai dar apie save tenutuokia; o kad į metus ateis — bus toks pat balvonas.

Iš kairės įeina Knurovas ir, nekreipdamas dėmesio į Gavrilos ir Ivano linkčiojimus, sėdasi prie stalo, išsitraukia iš kišenės prancūzišką laikraštį ir skaito. Iš dešinės įeina Voževatovas

II scena

Knurovas, Voževatovas, Gavrila, Ivanas

VOŽEVATOVAS (*pagarbiai nusilenkdamas*). Mokijau Parmionyčiau, turiu garbę sveikinti!

KNUROVAS. A! Vasilijus Danilyčius! (*Paduoda ranką*) Iš kur?

VOŽEVATOVAS. Iš prieplaukos. (*Sėdasi*)

Gavrila prieina arčiau

KNUROVAS. Sutikti ko nors buvot?

VOŽEVATOVAS. ~~Sutikti, bet nesutikau. Vakare Sergejus Sergejičius Paratovas telegramą atsiuntė. Aš iš jo garlaivį pėiku.~~

GAVRILA. Ar tik ne „Kregždė“, Vasilijau Danilyčiau?

VOŽEVATOVAS. Taip, „Kregždė“. O kas?

GAVRILA. Švankiai eina, stiprus garlaivis.

VOŽEVATOVAS. Tik šit suvylė Sergejus Sergejičius, neatvažiavo.

GAVRILA. Jūs laukėte jo „Strėlę“ atvažiuojančio, o jis gal savuoju atplauks, „Kregždė“.

IVANAS. Vasilijau Danilyčiau, antai dar vienas garlaivis atlekia, iš aukštupio.

VOŽEVATOVAS. Bene maža jų laksto po Volgą.

IVANAS. Tuo atvažiuoja ponas Paratovas.

VOŽEVATOVAS. Taip manai?

IVANAS. Tai kad panašu... Ratų dangčiai „Kregždės“ labai ženklūs.

VOŽEVATOVAS. Įžiūrėsi tu dangčius už septynių varstų!

IVANAS. Už dešimties, pone, galima įžiūrėti... Na ir šmaikščiai eina, tuoj matyt, kad pats šeimininkas važiuoja.

VOŽEVATOVAS. Toli?

IVANAS. Salą tik praplaukė. Ė, kad eina, kaip rietimą kloja.

GAVRILAS. Tu sakai, kloja?

IVANAS. Kloja. Uch! Smarkiau už „Strėlę“ mauna, ryte ryja varstus.

GAVRILA. Jis pats atvažiuoja.

VOŽEVATOVAS (*Ivanui*). Tai tu pasakyk, kai prieplauką pasieks.

IVANAS. Klausau, pons... Ag turbūt ir iš armotos trinkelės.

GAVRILA. Žinoma.

VOŽEVATOVAS. Iš kokios armotos?

GAVRILA. Ponas Paratovas turi nuosavas baržas, jos čia vidury Volgos išmetę inkarus stovi.

VOŽEVATOVAS. Žinau.

GAVRILA. Na tai va, vienoje baržoje yra armota. Kai poną Paratovą pasitinka arba išlydi, visada trinkelėja. (*Pažiūri į šalį už kavinės*) Šit ir karieta jo pasitikti važiuoja, vežikinė, Čirkovo! Matyt, davė žinią Čirkovui, kad atvažiuos. Pats šeimininkas, Čirkovas, ant pasėstų — Paratovo pasitikti, žinoma.

VOŽEVATOVAS. O iš kur tu žinai, kad Paratovo?

GAVRILA. Keturi ristūnai viena greta — kurgi, Paratovo! Kam daugiau Čirkovas tokį ketvertą kinkytų! Juk baisu žiūrėti... kaip liūtai... visi keturi su brizgilais! O pakinktai, pakinktai kokie! — Paratovo pasitikti.

IVANAS. Ir čigonas greta Čirkovo ant pasėstų sėdi, su paradiniu kazakiniu, diržu persismaugęs taip, jog, regis, tuoj perluš.

GAVRILA. Tai Paratovo pasitikti. Ką gi kitą tokiu ketvertu vėžintų. Paratovo, tikrai.

KNUROVAS. Šauniai gyvena Paratovas.

VOŽEVATOVAS. Jau ko ko, bet šaunumo — į valias.

KNUROVAS. Pigiai perkate garlaivį?

VOŽEVATOVAS. Pigiai, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Taip, suprantama; antraip kokia gi prasmė pirkti! Kodėl jis parduoda?

VOŽEVATOVAS. Turbūt jam nepelninga laikyti.

KNUROVAS. Žinoma, kur ten jam! Neponiškas darbas. Štai jums bus pelninga, ypač jei pigiai nupirksite.

VOŽEVATOVAS. Mums pravartu: važtos daug turim žemupy.

KNUROVAS. Ar tik ne pinigų prireikė? Juk jis išlaidus.

VOŽEVATOVAS. Jo dalykas. Pinigus turim paruoštus.

KNUROVAS. Taip, su pinigais daug kas galima daryti. (*Šypsosi*) Gera tam, Vasilijau Danilyčiau, kas pinigų turi.

VOŽEVATOVAS. Nebloga! Jūs pats, Mokijau Parmionyčiau, visų geriausiai tą žinote.

KNUROVAS. Žinau, Vasilijau Danilyčiau, žinau.

VOŽEVATOVAS. Gal išgertume vėsaus, Mokijau Parmionyčiau?

KNUROVAS. Ką jūs, iš pat ryto! Aš dar be pusryčių.

VOŽEVATOVAS. Niekio tokio. Man vienas anglas — jis fabriko direktorius — sakė, kad nuo slogos gerai šampaną ant tuščios gerti. O aš vakar persišaldžiau truputėlį.

KNUROVAS. Kokių būdu? Toks šiltas oras.

VOŽEVATOVAS. Ogi šampanu ir persišaldžiau: labai šaltą padavė.

KNUROVAS. Ne, kas gerumo: žmonės pamatys, sakys, iš pat labo ryto — šampaną geria.

VOŽEVATOVAS. O kad žmonės ko blogo nesakytų, mes arbatą gersim.

KNUROVAS. Na, arbata — kitas dalykas.

VOŽEVATOVAS (*Gavrilai*). Gavrila, duokš arbatos, manosios, supranti? . . . M a n o s i o s!

GAVRILA. Klausau, pons. (*Išeina*)

KNUROVAS. Jūs gal ypatingą kokią geriate?

VOŽEVATOVAS. Taigi tą patį šampaną, tik jis supils į arbatinukus ir stiklines su lėkštutėmis paduos.

KNUROVAS. Šmaikščiai sugalvota.

VOŽEVATOVAS. Reikalas išmoko visko, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Važiuojat į Paryžių, į parodą?

VOŽEVATOVAS. Kai tik nupirksiu garlaivį ir išsiųsiu žemupinį į reisą — tuoj važiuosiu.

KNUROVAS. Ir aš tuoj, manęs laukia jau.

Gavrilas atneša ant padėklo du arbatinukus šampano ir dvi stiklines

VOŽEVATOVAS (*įpildamas*). Girdėjot naujieną, Mokijau Parmionyčiau? Larisa Dmitrijevna išteka.

KNUROVAS. Kaip išteka? Ką jūs! Už ko?

VOŽEVATOVAS. Už Karandyševo.

KNUROVAS. Kas per nesąmonė! Tai fantazija! Na kas toks Karandyševas! Ne pora juk jai, Vasilijau Danilyčiau.

VOŽEVATOVAS. Kur ten pora! Tiktai — ką darys, iš kur ims jaunikių? Juk ji bekraitė.

KNUROVAS. Bekraitės ir gauna gerus jaunikius.

VOŽEVATOVAS. Nebe tie laikai. Pirmiau jaunikių

buvo daug, tai ir bekraitėms užteko; dabar jaunių — vos vos: kiek kraičių, tiek jaunių, nuliekamų nėra — bekraitėms ir nebeužtenka. Argi Charita Ignatjevna leistų už Karandyševo, jei geresnių būtų?

KNUROVAS. Agni moteris.

VOŽEVATOVAS. Ji turbūt ne rusė.

KNUROVAS. Kodėl?

VOŽEVATOVAS. Labai jau apsukri.

KNUROVAS. Kaip ji taip neapsižiūrėjo? Ogudalovų vis dėlto padori šeima; ir staiga — už kažkokio Karandyševo!.. Ir su jos vikrumu... visada pilni namai kavalių!..

VOŽEVATOVAS. Lankytis tai pas ją visi lankosi, užtat kad linksma labai: panelė graži, groja visokiais instrumentais, dainuoja, laikysena laisva, ir traukia. Na, o kai vesti, tai reikia pagalvoti.

KNUROVAS. Bet juk išleido dvi dukteris.

VOŽEVATOVAS. Išleisti išleido, tik reikia paklausti, ar saldus joms gyvenimas. Vyresniąją išsivežė kažkoks kalnietis, Kaukazo kunigaikštukas. Kiek čia juoko buvo! Kai tik merginą pamatė — drebėti ėmė, pravirko netgi, taip dvi savaites ir stovėjo prie jos, kinžalą už rankenos laikė ir blizgančias akis vartė, kad niekas artyn nepriėtų. Vedė ir išsivežė, tik, sako, nė iki Kaukazo nenuvežė, papjovė kelyje iš pavydo. Antroji irgi ištekėjo už kažkokio užsieniečio, bet paskui išaiškėjo, kad jis joks užsienietis, o kortų sukčius.

KNUROVAS. Ogudalovos sumetimai neblogi: turtelis menkas, kraičio duoti nėra iš ko, tai gausiai priiminėja svečius, namai visiems atviri.

VOŽEVATOVAS. Mėgsta ir pati linksmi pagyventi. O ištekliai nedideli, tad net ir tokiam gyvenimui neprietenka... .

KNUROVAS. Tai iš kur ji prisiduria?

VOŽEVATOVAS. Iš jaunių kišenės. Jei duktė kuriam patiko, tai ir atidaryk kapšiuką. Paskui kraičio sąskaita jauniui užskaitys, o kraičio ir neklausk.

KNUROVAS. Na, manau, tenai ne vien jaunių kišenė atsako, juk ir jums, pavyzdžiui, dažnas tos šeimos lankymas nepigiai atsieina.

VOŽEVATOVAS. Nebankrutuosiu, Mokijau Parmionyčiau! Ką darysi! Už malonumus mokėti reikia, dovanai negausi, o lankytis jų namuose — didelis malonumas.

KNUROVAS. Tikras malonumas — čia jūs tiesą sakote.

VOŽEVATOVAS. O pats beveik niekad nesilankote.

KNUROVAS. Tai kad nepatogu; daug pas juos visokių sąvalkų lankosi; paskui susitinka, sveikinas, kalbėtis lenda. Šit, pavyzdžiui, Karandyšėvas — na kas per pažintis man!

VOŽEVATOVAS. Taip, pas juos namuose į turgų panašu.

KNUROVAS. Na, kas gerumo! Tas lenda prie Larisos Dmitrijevnos su komplimentais, kitas aplink ją kulnus raito, šurmulys iš vieno, neduoda su ja žodžio persitarti. Malonu su ja viena dažniau matytis, be trukdymų.

VOŽEVATOVAS. Vesti reikia.

KNUROVAS. Vesti! Ne kiekvienam galima, ne kiekvienas ir norės. Štai aš, pavyzdžiui, vedęs.

VOŽEVATOVAS. Tai jau nieko nepadarysi. Vynuogės dailiai nuaugusios, bet žalios, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Jūs manote?

VOŽEVATOVAS. Žinoma. Ne tokio nusistatymo žmonės: ar maža turėjo progų, bet juk nesusigundė, o kad ir už Karandyšėvo, bet tik ištekęjus.

KNUROVAS. O smagu būtų su tokia panele į Paryžių pasivėžinti, į parodą.

VOŽEVATOVAS. Taip, nenuobodžiausit, pasivėžinsit maloniai. Ir planai gi jūsų, Mokijau Parmionyčiau!

KNUROVAS. O jūs tokių planų ar neturėjot?

VOŽEVATOVAS. Kur man! Aš per mažai nutuokiu šituos dalykus. Drąsos man stinga su moterimis: išauklėtas esu, žinote, labai taip dorovingai, patriarchališkai.

KNUROVAS. Na jau, šnekėkit sveikas! Jūs turit šansų daugiau nei aš: jaunystė — didelis daiktas. Ir pinigų nešykštėsite: pigiai perkat garlaivį, tai iš pelno galima. O juk turbūt ne pigiau kaip „Kregždė“ atsieitų?

VOŽEVATOVAS. Pagal prekę ir kainą, Mokijau Parmionyčiau. Aš, nors jaunas, neišsišoksiu, per kaupą neduosiu.

KNUROVAS. Neužsižadėkit! Ar daug reikia jūsų amžių įsimylėti; o jau tada — sudiev apskaičiavimai!

VOŽEVATOVAS. Ne, Mokijau Parmionyčiau, šito aš savyje kažkodėl nepastebiu.

KNUROVAS. Ko?

VOŽEVATOVAS. O to, kas meile vadinama.

KNUROVAS. Pagirtina, geras pirklys būsite. O vis dėlto jūs su ja kur kas artimesnis negu kiti.

VOŽEVATOVAS. Koks ten mano artimumas! Šampano kartais kokią stiklinaitę viršaus įpilu slapčiomis nuo motinos, dainelių pamokau, romanų atvežu, kokių mergaitėms neduodama skaityti.

KNUROVAS. Tvirkinate, vadinasi, pamažu.

VOŽEVATOVAS. O man kas! Juk prievarta nebruku. Ir kam turėčiau jos dorove rūpintis: aš jai — ne globėjas.

KNUROVAS. Aš tik stebiuosi: nejaugi Larisa Dmitrijevna taip visai neturėjo jaunikų, be to Karandyševo?

VOŽEVATOVAS. Turėjo, bet kad ji naivoka.

KNUROVAS. Kaip naivoka? Atseit — kvaila!

VOŽEVATOVAS. Ne kvaila, bet gudrumo neturi, visai ne į mamą. Toji su gudrumais ir suktumais, o šita — stačiai, nei iš šio, nei iš to, ima ir pasako, ką nereikia.

KNUROVAS. Vadinasi, tiesą?

VOŽEVATOVAS. Taip, tiesą; o bekraitėms šitaip negalima. Ji nė kiek neslepia, jeigu į ką širdis linksta. Antai Sergejus Sergejičius Paratovas pernai čia atsirado, tai ji akių nuo jo nenuleisdavo. O jis porą mėnesių pasi-lankė, jaunikius visus nuvaržė, po to ir išgaravo, dingo kaip nebuvęs.

KNUROVAS. Kurgi jis pasidėjo?

VOŽEVATOVAS. Kas jį žino; juk jo nesuprasi. O jinai kaip jį mylėjo, vos nenumirė iš sielvarto! Kokia jautri! (Juokiasi) Buvo ~~bejautanti~~ jo ~~vytis~~, motina vos iš antros stoties parsigražino.

KNUROVAS. O po Paratovo ar piršosi kas?

VOŽEVATOVAS. Buvo atsiradę du: senis kažkoks su podagra ir praturtėjęs kažkokio kunigaikščio ūkvedys, amžinai girtas. Larisai jie ne galvoj, o meilų veidą rodyti reikia, mamytė liepia.

KNUROVAS. Visgi nepavydėtina jos būklė.

VOŽEVATOVAS. Taip, net juokas ima. Jai kitąsyk akutės pilnos ašarų, matyt, paverkti norėtuši, o mamytė šypsis liepia. Paskui staiga atsirado tas kasininkas... Pinigus švaistyte švaistė, piltė apipylė Charitą Ignatjev-ną. Nurungė visus, tik neilgai skiauterę rietė: jų namuose ir areštavo jį. Skandalas didžiausias! (*Juokiasi*) Kokį mėnesį po to Ogudalovos niekur akių parodyti negalėjo. Tada Larisa griežtai pareiškė motinai: „~~Gana, sako, mums sarmatą gerti; eisiu už pirmutinio, kas pasipirš, ar turtin-gas, ar beturtis — nežiūrėsiu nieko.~~“ O Karandyševas kaip tik tada ir pasipiršo.

KNUROVAS. Iš kur atsirado tas Karandyševas?

VOŽEVATOVAS. Jis jau seniai jų namuose maišėsi, kokie treji metai. Vyti lauk nevijo, bet ir pagarbos jam didelės nerodė. Kai pasitaikydavo protarpis, kai nieko iš turtingų jaunikių nenusimatydavo, tai ir jį prilaiky-davo, šiaip taip priimdavo, kad ne visai tuščia namuose būtų. O kai apsilankydavo iš pasiturinčiųjų, tai į Karan-dyševą ir žiūrėti gaila būdavo: nei su juo kalbėdavo, nei į jį žiūrėdavo. O jis, būdavo, sėdi kampe, įvairius vaid-menis vaidina, klaikiom akim į visus smaigsto, beviltiš-kai nusiminęs dedasi. Kartą norėjo nusišauti, bet nieko neišėjo, tik prajuokino visus. Arba dar šit komedija: buvo pas jas kartą, kai Paratovas lankėsi, kaukių ba-lius; tad Karandyševas apsirengė galvažudžiu, pasiėmė kirvį ir svidė į visus žvėriškus žvilgsnius, ypač į Ser-gejų Sergejičių.

KNUROVAS. Ir kaip?

VOŽEVATOVAS. Kirvį atėmė ir liepė persirengti, o kad ne, pasakė, nešdinkis lauk!

KNUROVAS. Vadinas, jis už pastovumą atlygintas. Džiaugiasi, manau.

VOŽEVATOVAS. Dar ir kaip džiaugiasi, švita kaip apelsinas. O juokų! Juk jis pas mus — komedininko vie-toj. Turėtų tiktai vesti greičiau ir išvažiuoti į savo dvare-lį, kolei kalbos aptils, — taip ir Ogudalovos norėjo, — o jis tąso Larisą po bulvarą, vaikšto su ja už parankės, galvą taip aukštai iškėlęs, jog tuoj tuoj, regis, atsi-trenks į ką nors. Dar ir akinius užsidėjo kažkodėl, o pir-

ma niekad nenešiojo. Kai sveikinas praeidamas — vos galvą krusteli. Toną kokiį paėmė: anksčiau jo nė negirdėjai, o dabar vis „aš ir aš, aš noriu, aš reikalauju“.

KNUROVAS. Kaip rusų muzikas: per maža jam džiaugsmo, kad girtas, reikia pasidarkyti, kad visi matytų; pasidarko, gauna mušti porą sykių, na, ir patenkin-tas, ir eina miegoti.

VOŽEVATOVAS. Regis, ir Karandyševo laukia ta pati dalia.

KNUROVAS. Vargšė mergaitė! Kaip ji kenčia, jį tokį matydama, aš manau. . .

VOŽEVATOVAS. Butą sumanė įsirengti — vėl kome-dijos. Kabinete kilimą skatikinį prie sienos prikėlė, kin-žalų, Tulos pistoletų prikabino — kad bent medžiotojas būtų, o čia nė šautuvo niekad rankose neturėjęs. Tem-pia kiekvieną pas save, rodo; reikia girti, kitaip išizeis: žmogus savimeilės pilnas, apmaudingas. Arklių iš dvarelio atsisiųsdino — kuiną kažkokį keršą; vežėjas, smulkus žmo-gelis, apvilktas stambaus vyro kaptonu. Ir vežina po mies-tą Larisą Dmitrijevną, pasikinkęs tą kupranugarį; sėdi toks išdidus, tarsi tūkstantrubliniais ristūnais važiuotų. Bulvare išėjęs rekia policininkui: „Liepk paduoti mano ekipažą!“ Na, ir privažiuoja tasai ekipažas su muzika: visi sraigtai, visos veržlės girgžda tarška įvairiais balsais, o lingės kėsnojasi kaip gyvos.

KNUROVAS. Gaila vargšės Larisos Dmitrijevnos! Gaila.

VOŽEVATOVAS. Ko jau toks gailestingas pasidarėt?

KNUROVAS. Argi jūs nematote, kad ta moteris gi-musi prabangai? Brangiam briliantui reikia ir aptaiso brangaus.

VOŽEVATOVAS. Ir gero juvelyro.

KNUROVAS. Tikrą tiesą pasakėte. Juvelyras — ne šiaip amatininkas: jis turi būti menininkas. Elgetiškoje aplinkoje, ir dar už kvailio ištekėjusi, ji arba žus, arba suvulgarės.

VOŽEVATOVAS. O aš manau, kad jinai pames jį, ir greitai. Dabar ji tebėra kaip apsvaigusi, bet tegul tik

atsipeikės ir pažiūrės į vyrą įdėmiau, koks jis... (Tyliai)
Jie ateina. Vilką minim, vilkas čia.

Jeina Karandyšėvas, Ogudalova, Larisa. Voževatovas atsistoja, sveikinasi. Knurovas išsiima laikraštį

III scena

Knurovas, Voževatovas, Karandyšėvas, Ogudalova; Larisa gilumoje sėdasi ant suoliuko prie grotelių ir žiūri pro žiūroną į kitą Volgos pusę; Gavriila, Ivanas

OGUDALOVA (*prieidama prie stalo*). Laba diena, ponai!

Karandyšėvas prieina prie jos. Voževatovas paduoda ranką Ogudalovai ir Karandyšėvui. Knurovas, tylėdamas ir nesikeldamas iš vietos, paduoda ranką Ogudalovai, truputį linktelėja Karandyšėvui ir įsileidžia skaityti laikraštį

VOŽEVATOVAS. Charita Ignatjevna, malonėkite prisėsti! (*Paduoda jai kėdę*)

Ogudalova sėdasi

Gal arbatytės?

Karandyšėvas sėdasi atokiau

OGUDALOVA. O žinote, išgersiu puodeliuką.

VOŽEVATOVAS. Ivanai, paduok puodelį ir papildyk arbatinuką.

Ivanas ima arbatinuką ir išeina

KARANDYŠEVAS. Kas per keista fantazija gerti arbatą šituo laiku? Stebiuosi.

VOŽEVATOVAS. Gerti norisi, Julijau Kapitonyčiau, o ką gerti — nežinau. Patarkite — būsiu labai dėkingas.

KARANDYŠEVAS (*žiūri į laikrodį*). Dabar vidudienis, galima išgerti taurelę degtinės, suvalgyti kotletą, išgerti stiklinukę vyno gero. Aš visada taip pusryčiauju.

VOŽEVATOVAS (*Ogudalovai*). Tai gyvenimas, Charita Ignatjevna, net pavydas ima. (*Karandyšėvui*) Kad taip nors dienele gavus pagyventi jūsų vietoj. Degtinėlės, vy-

nelio! Mums taip negalima, mes, ko gero, protą prarastume. Jums galima viskas: kapitalo neiššvaistysit, nes jo neturit, o mes šit ir apsigimę tokie bėduliai, verslų turim labai didelių, tad proto mums ir negalima prarasti.

Ivanas paduoda arbatinuką ir puodelį

Prašom, Charita Ignatjevna! (*Pripila ir paduoda jai puodelį*) Aš tam ir arbatą šaltą geriu, kad žmonės nesakytų, jog vartoju gėrimus, nuo kurių karšta darosi.

OGUDALOVA. Arbata tai šalta, tik tu, Vasia, man stipriai įpylei.

VOŽEVATOVAS. Niekis. Išgerkite, malonėkite! Ore nekenkia.

KARANDYŠEVAS (*Ivanui*). Ateik pas mane šiandien tarnauti prie pietų!

IVANAS. Klausau, Julijau Kapitonyčiau.

KARANDYŠEVAS. Tu, brolau, apsirenk švariau!

IVANAS. Reikalą suprantam — frakas. Negi neišmanom, pons!

KARANDYŠEVAS. Vasilijau Danilyčiau, štai kas: atvažiuokite pas mane pietų šiandien!

VOŽEVATOVAS. Nuolankiai dėkoju. Ar man irgi su fraku liepsite?

KARANDYŠEVAS. Kaip jums patinka: nesivaržykite. Tačiau ponių bus.

VOŽEVATOVAS (*nusilenkdamas*). Klausau, pone. Tikiuosi pasirodyti tinkamai.

KARANDYŠEVAS (*prieina prie Knurovo*). Mokijau Parmionyčiau, gal malonėtųmėt šiandien papietauti pas mane?

KNUROVAS (*su nuostaba apžiūrinėja jį*). Pas jus?

OGUDALOVA. Mokijau Parmionyčiau, tai vis viena kaip pas mus, — tie pietūs dėl Larisos.

KNUROVAS. Taip, vadinas, jūs kviečiate? Gerai, aš atvažiuosiu.

KARANDYŠEVAS. Tai aš tikėsiuos.

KNUROVAS. Aš jau pasakiau, kad atvažiuosiu. (*Skaito laikraštį*)

OGUDALOVA. Julijus Kapitonyčius — mano būsimasis žentas: išleidžiu už jo Larisą.

KNUROVAS (*vis skaitydamas laikraštį*). Tai jūsų dalykas.

KARANDYŠEVAS. Taip, Mokijau Parmionyčiau, aš surizikavau. Aš ir šiaip visada buvau aukščiau prietarų.

Knurovas prisidengia laikraščiu

VOŽEVATOVAS (*Ogudalovai*). Mokijus Parmionyčius griežtas.

KARANDYŠEVAS (*pereidamas nuo Knurovo prie Voževatovo*). Aš noriu, kad Larisos Dmitrijevnos aplinkoje būtų tik rinktiniai žmonės.

VOŽEVATOVAS. Vadinas, ir aš besąs iš rinktinių žmonių? Dėkoju, nesitikejau. (*Gavrilai*) Gavrila, kiek iš manęs už arbatą?

GAVRILA. Dvi porcijas teikėtės užsakyti?

VOŽEVATOVAS. Taip, dvi porcijas.

GAVRILA. Tai jau patys žinote, Vasilijau Danilyčiau, nebe pirmas kartas... Trylika rublių, pons.

VOŽEVATOVAS. Taigi, o maniau, gal pigiau dabar.

GAVRILA. Iš kur bus pigiau! Kurso svyravimai, muitai, mokesčiai,— susimildami!

VOŽEVATOVAS. Na tik aš su tavim nesiginčiju, ko kimbi! Še pinigų, ir atsikabink. (*Paduoda pinigų*)

KARANDYŠEVAS. Kodėl taip brangu? Aš nesuprantu.

GAVRILA. Kam brangu, o kam ne. Jūs tokios arbatos negeriate.

OGUDALOVA (*Karandyševui*). Liaukitės jūs, nesikiškite į ne savo reikalus!

IVANAS. Vasilijau Danilyčiau, „Kregždė“ priplaukia.

VOŽEVATOVAS. Mokijau Parmionyčiau, „Kregždė“ priplaukia; gal norėtumėt užmest akį? Mes žemyn nelipsim, nuo kalno pažiūrėsime.

KNUROVAS. Einam. Įdomu. (*Atsistoja*)

OGUDALOVA. Vasia, aš parvažiuosiu tavo arkliu.

VOŽEVATOVAS. Važiuokit, tik atsiųskit greičiau! (*Prieina prie Larisos ir kalba su ja patylom*)

OGUDALOVA (*prieina prie Knurovo*). Mokijau Parmionyčiau, užsimanėm kelti vestuves, tai nepatikėsite, kiek rūpesčių.

KNUROVAS. Taip.

OGUDALOVA. Ir staiga tokios išlaidos, kokių niekaip negalima buvo laukti... Šit rytoj Larisos gimtadienis, norėtusi padovanoti ką.

KNUROVAS. Gerai; aš pas jus užvažiuosiu.

O g u d a l o v a i š e i n a

LARISA (*Voževatovui*). Iki pasimatymo, Vasia!

Voževatovas ir Knurovas išeina. Larisa prieina prie Karandyševo

IV scena

Karandyševas ir Larisa

LARISA. Aš dabar vis žiūrėjau į aną Volgos pusę: kaip ten gražu! Važiuokim greičiau į dvarą!

KARANDYŠEVAS. Jūs į aną pusę žiūrėjot? O ką su jumis Voževatovas kalbėjo?

LARISA. Nieko, šiaip,— mažmožius. Mane taip traukia už Volgos, į miškus... (*Svajingai*) Išvažiuokim, išvažiuokim iš čia!

KARANDYŠEVAS. O vis dėlto keista! Apie ką jis galėjo su jumis kalbėti?

LARISA. Ach, kas jums galvoj, nors ir apie ką būtų kalbėjęs!

KARANDYŠEVAS. Vadiniate jį Vasia. Kas per familiarumas su jaunu vyriškiu!

LARISA. Mes iš mažumės pažįstami; dar vaikai žaidėme kartu, na ir įpratau taip.

KARANDYŠEVAS. Jums reikia mesti senus įpročius. Kas per intymumas su tuščiu, kvailu vaikigaliu! Negalima gi toleruoti to, kas pas jus iki šiol buvo.

LARISA (*įsižeidžia*). Pas mus nieko blogo nebuvo.

KARANDYŠEVAS. Buvo čigonų taboras — va kas buvo.

Larisa šluostosi ašaras

Ko gi jūs įsižeidėt, meldžiamoji!

LARISA. Ką gi, gal ir čigonų taboras; tačiau jame bent linksma buvo. Ar sugebėsit man duoti ką nors geresnio už aną taborą?

KARANDYŠEVAS. Jau tikriausiai.

LARISA. Ko jūs man vis prikaišiojate tą čigonų taborą? Argi man pačiai toks gyvenimas mielas buvo? Man buvo liepiama, taip reikėjo mamytei; užtat norom nenorom turėjau taip gyventi. Badyti man akis be paliovos tuo čigonišku gyvenimu — arba kvaila, arba žiauru. Jei aš nebūčiau ieškojusi tylos, vienumos, nebūčiau norėjusi trauktis nuo žmonių — argi būčiau sutikusi už jūsų tekėti? Tai mokėkit gi tą suprasti ir nemanykit, kad jus pasirinkau dėl jūsų asmens vertybių, aš jų kol kas nemačiau. Aš dar tik noriu pamilti jus; mane traukia kuklus šeimos gyvenimas, jis man rodosi lyg koks rojus. Matote, aš stoviu kryžkelėje, palaikykite mane, man reikia padrąsinimo, atjautos; būkit man švelnus, meilus! Gaudykite tokias minutes, nepraleiskite jų!

KARANDYŠEVAS. Larisa Dmitrijevna, aš visai nenorėjau jūsų įžeisti, aš pasakiau tik šiaip. . .

LARISA. Ką reiškia „šiaip“? Atseit nepagalvojęs? Nesuprantate, kad jūsų žodžiai yra užgaulūs, taip?

KARANDYŠEVAS. Žinoma, aš netyčia.

LARISA. Tai dar blogiau. Reikia galvoti, ką kalbi. Plepėkit su kitais, jeigu jums patinka, bet su manim kalbėkit atsargiau! Argi jūs nematot, kad mano būklė labai rimta! Kiekvieną žodį, kurį pati sakau ir kurį girdžiu, aš jaučiu. Aš pasidariau labai jautri ir opi.

KARANDYŠEVAS. Tokiu atveju prašau atleisti.

LARISA. Dievai nematę, tik ateity būkit atsargesnis! (*Susimąsčiusi*) Čigonų taboras. . . Taip, gal tai ir teisybė. . . bet tame tabore buvo ir gerų, ir kilnių žmonių.

KARANDYŠEVAS. Kas gi tie kilnūs žmonės? Ar tik ne Sergejus Sergejičius Paratovas?

LARISA. Ne, labai prašyčiau jus nekalbėti apie jį!

KARANDYŠEVAS. Bet kodėl gi?

LARISA. Jūs jo nepažįstate, bet jei ir pažintumėt, tai. . . atsiprašau, ne jums apie jį spręsti.

KARANDYŠEVAS. Apie žmones sprendžiam iš jų poelgių. Argi jis gerai pasielgė su jumis?

LARISA. Tai jau mano dalykas. Jeigu aš nesiryžtu ir nedrįstu jo smerkti, tai neleisiu ir jums.

KARANDYŠEVAS. Larisa Dmitrijevna, sakykite man, tiktai prašyčiau atvirai!

LARISA. Ko jums reikia?

KARANDYŠEVAS. Na kuo aš prastesnis už Paratovą?

LARISA. Ai ne, liaukitės!

KARANDYŠEVAS. Kodėl gi, kodėl?

LARISA. Nereikia! Nereikia! Kas per lyginimasis!

KARANDYŠEVAS. O man kaip tik būtų įdomu iš jūsų išgirsti.

LARISA. Neklauskite, nereikia!

KARANDYŠEVAS. Bet kodėl gi?

LARISA. Todėl, kad palyginimas nebus jūsų naudai. Skyrium paėmus, jūs šį tą reiškiate, jūs geras, doras žmogus; tačiau, lyginant su Sergejumi Sergejičium, jūs prarandate viską.

KARANDYŠEVAS. Juk tai vien žodžiai: reikia įrodymų. Jūs išnagrinėkit mudu abu kaip reikiant!

LARISA. Su kuo jūs lyginatės! Kaip galima būti tokiam aklam! Sergejus Sergejičius... tai vyriškio idealas. Ar jūs suprantat, kas yra idealas? Gal ir klystu, esu dar jauna, nepažįstu žmonių; tačiau šitos nuomonės pakeisti niekas negali, ji mirs su manimi.

KARANDYŠEVAS. Nesuprantu, nesuprantu, ko ypatingo jame galėtų būti; nieko, ničnieko nematau. Tik drąsa kažkokia, įžūlumas... Tačiau tą kiekvienas galės, jei tik norės.

LARISA. Bet ar jūs žinot, kokia toji drąsa?

KARANDYŠEVAS. O kuo jau ji ypatinga, nepaprasta? Reikia tiktai daug sau leisti.

LARISA. O štai kokia drąsa, aš jums papasakosiu vieną atsitikimą. Buvo čia užsukęs toksai Kaukazo karininkas, Sergejaus Sergejičiaus pažįstamas, labai geras šaulys; jie apsilankė pas mus. Sergejus Sergejičius ir sako: „Girdėjau, jūs gerai šaudote.“—„Taip, neprastai“,—sako karininkas. Sergejus Sergejičius duoda jam pistoletą, stato sau ant galvos stiklinę ir atsitraukia į kitą kambarį, už dvylikos žingsnių. „Šaukit“,—sako.

KARANDYŠEVAS. Ir tas šovė?

LARISA. Šovė ir, suprantama, numušė stiklinę, tačiau tik pablyško truputį. Sergejus Sergejičius sako: „Jūs puikiai šaudote, bet jūs pablyškot, šaudamas į vyrą ir jums neartimą žmogų. Žiūrėkit, aš šausiu į merginą, kuri man brangesnė už viską pasaulyje, ir nepablyksiu.“ Duoda man laikyti kažkokią monetą, abejingas, šypsantis šauna į ją iš to pat nuotolio ir išmuša ją man iš rankos.

KARANDYŠEVAS. Ir jūs paklausėt jo?

LARISA. Juk argi galima jo nepaklaustyti?

KARANDYŠEVAS. Argi jūs taip juo pasitikėjote?

LARISA. Ką jūs! Juk argi galima juo nepasitikėti?

KARANDYŠEVAS. Širdies neturi, užtat ir toks drąsus.

LARISA. Ne, ir širdį turi. Pati mačiau, kaip jis padėjo vargšams, kaip atidavė visus pinigus, kiek tik turėjo prie savęs.

KARANDYŠEVAS. Na, sakykim, Paratovas turi šiokių tokių vertybių, bent jūsų akimis matomų. O kas gi tas pirkliapalėikis Voževatovas, tas jūsų Vasia?

LARISA. Ar tik ne pavyduliauti imate? Ne, jau su šitom kvailystėm jūs liaukitės! Tai vulgaru, aš to pakęsti negaliu, sakau jums iš anksto. Nebijokit, aš nieko nemylu ir nepamilsiu.

KARANDYŠEVAS. O jei atsirastų Paratovas?

LARISA. Aišku, jei atsirastų Sergejus Sergejičius ir būtų laisvas, tai vieno jo žvilgsnio pakaktų. . . Nusiraminkit, jis neatsirado, o dabar, jei ir atsirastų, jau per vėlu. . . Turbūt mes ir nebespasimatysime niekad.

Volgoje patrankos šūvis

Kas tai?

KARANDYŠEVAS. Koks nors pirklys pusgalvis iš savo baržos lipa, tai saliuotuoja jo garbei.

LARISA. Ach, kaip išsigandau!

KARANDYŠEVAS. Ko, meldžiamoji?

LARISA. Mano nervai pakrikę. Antai nuo šio suoliuko žemyn žiūrėjau, ir ėmė svaigti galva. Čia galima labai užsigauti?

KARANDYŠEVAS. Užsigauti? Čia tikra mirtis: apačioj akmenų grindinys. Beje, čia toks aukštis, jog numirsi pirmiau, negu iki žemės nulėksi.

LARISA. Eime namo, jau laikas!

KARANDYŠEVAS. Reikia ir man, pas mane juk pietūs.

LARISA (*prieina prie grotelių*). Luktelkit. (*Žiūri žemyn*) Ai, ai! Laikykit mane!

KARANDYŠEVAS (*ima Larisą už rankos*). Eime, kas per išdykavimai!

Nueina abu. Gavriła ir Ivanas išeina iš kavinės

V scena

Gavriła ir Ivanas

IVANAS. Armota! Ponas atvažiavo, ponas atvažiavo, Sergejus Sergejičius.

GAVRILA. Aš sakiau, kad jis. Jau aš žinau: sakalą iš skrydžio pažinsi.

IVANAS. Karieta dykom į kalną važiuoja, vadinasi, ponai pėsti eina. O šit ir jie! (*Ibėga į kavinę*)

GAVRILA. Malonūs sveteliai! Tiktai kuo jus vaišinti, galva neišneša.

Įeina Paratovas (juodas vienabortis aptemptas surdutas, lakiniai ilgaauliai batai, balta kepurė, per petį ke-lioninis krepšelis), Robinzonas (su apsiaustu, dešiny-sis skvernas užmestas ant kairiojo peties, minkšta aukšta skrybėlė ant šalies), Knurovas, Voževatovas, Ivanas išbėga iš kavinės su dulkių šluotele ir puola valyti Paratovo

VI scena

Paratovas, Robinzonas, Knurovas, Voževatovas, Gavriła ir Ivanas

PARATOVAS (*Ivanui*). Ei, ką tu! Aš nuo vandens, Volgoje dulkių nėra.

IVANAS. Vis viena, pone maloningas, negalima juk... tvarka reikalauja. Visi metai, kaip jus bematėme, tai kaipgi ne... sveikinam atvažiavus, pone maloningas.

PARATOVAS. Na, gerai, dėkui! Te! (*Duoda jam popierinį rublį*)

IVANAS. Nuolankiausiai dėkojame. (*Eina šalin*)

PARATOVAS. Tad jūs manęs, Vasilijau Danilyčiau, su „Strėle“ laukėte?

VOŽEVATOVAS. Juk aš nežinojau, kad savąja „Kregždė“ atskrisite. Maniau, ji su baržomis eina.

PARATOVAS. Ne, aš baržas pardaviau. Ketinau šiandien anksti rytą atvažiuoti, norėjosi pralenkti „Strėlę“, bet mašinistas bailys. Aš rėkiu kūrikams: „Kurk smarkiau!“, o jis iš jų malkas atiminėja. Išlindo iš savo užnervės: „Jei jūs, sako, dar nors vieną pliauską pridėsit, aš šoksiu per bortą.“ Bijojo, kad garo katilas n sprogtų, skaitmenis man kažkokius popieriuke raitė, slėgį skaičiavo. Svetimšalis jis, olandas, be polėkio žmogynas; jiems sielos vietoj — aritmetika. O aš, ponai, ir pamiršau supažindinti jus su savo draugu. Mokijau Parmionyčiau, Vasilijau Danilyčiau! Rekomenduoju: Robinzonas!

Robinzonas oriai nusilenkia ir paduoda ranką Knurovui ir Voževatovui

VOŽEVATOVAS. O kaip šio pono vardas ir tėvavardis?

PARATOVAS. Šiaip, trumpai, Robinzonas, be vardo ir tėvavardžio.

ROBINZONAS (*Paratovui*). Serž!

PARATOVAS. Ko tau?

ROBINZONAS. Pietų metas jau, drauge mielas, aš kančias kenčiu.

PARATOVAS. Palauk truputį, nuvažiuosim į viešbutį.

ROBINZONAS (*rodo į kavinę*). V o i l à! ¹

PARATOVAS. Na, eik, velniai tavęs nematė!

Robinzonas eina į kavinę

Gavrila, tu tam ponui daugiau kaip vieną taurelę neduok: jis neramaus būdo.

ROBINZONAS (*gūžtelėjęs pečiais*). Serž!

Robinzonas įeina į kavinę, Gavrila jam iš paskos

¹ Štai! (*Pranc.*)

PARATOVAS. Jis, ponai, yra provincijos aktorius, Sčiasťlivcevas Arkadijus.

VOŽEVATOVAS. Tai kodėl jis Robinzonas?

PARATOVAS. O štai kodėl: plaukė jis kažkuriuo garlaiviu su savo bičiuliu, pirklio sūneliu Neputiovu; su-prantama, abu nusigėrę kiek begalima. Išdarinėjo, kas tik jiems į galvą atėjo, publika vis kentė. Pagaliau, ap-kepurėti savo nešvankybėms, sugalvojo teatrą: nusirengė nuogi, supjaustė pagalvę, išsivoliojo plunksnose ir ėmė vaidinti laukinius. Čia jau kapitonas, keleivių spiriamas, išlaipino juos tuščioje saloje. Skriejam mes pro tą salą, žiūriu — kažkas šaukia, rankas iškėlęs. Aš tuojau „stop“, sėdu pats į valtį ir — įsigyju artistą Sčiasťlivcevą. Pa-ėmiau į garlaivį, apvilkau nuo kojų iki galvos savais dra-bužiais, gerai dar, kad buvau pasiėmęs daug atliekamų. Ponai, turiu silpnybę artistams... Štai kodėl jis Robin-zonas.

VOŽEVATOVAS. O Neputiovas liko saloje?

PARATOVAS. O kuriem galam jis man: tegu prasi-vėdina. Tik pagalvokite, ponai, kelionėje juk nuobodybė pasėlusai, tai smagu, kad bent kokį draugą sutinki.

KNUROVAS. Kurgi, žinoma.

VOŽEVATOVAS. O, šitokia laimė jums, šitokia lai-mė! Aukso radinys!

KNUROVAS. Viena tiktai nemalonu — girtybei pasi-duoda.

PARATOVAS. Ne, ponai, su manim negalima: aš griež-tas šituo atžvilgiu. Pinigų jis neturi, be mano leidimo duoti uždrausta, o iš manęs kai prašo, tai aš jam tuoj prancūzų kalbos savimokos vadovėlį į rankas — kaip ty-čia toksai susirado mano bagaže: išmok pirma bent pus-lapį, kitaip neduosiu. Na, ir sėdi, mokosi. Kaip sten-giasi!

VOŽEVATOVAS. Tai laimė jums, Sergejau Sergeji-čiau! Regis, nieko nešykštėčiau už tokį draugą, o kaip neturiu, taip neturiu. Jis geras aktorius?

PARATOVAS. Ne, kur ten geras! Jis visus amplua perėjo, net sufleriu buvo; o dabar operetėse vaidina. Nieko, taip sau, juokina.

VOŽEVATOVAS. Vadinas, linksmas?

PARATOVAS. Komiškas ponas.

VOŽEVATOVAS. Ir pajuokauti su juo galima?

PARATOVAS. Nieko, jis neužsigauna. Galėsit iš jo pramogų pasidaryti, paliksiu jums porai, trejetui dienų.

VOŽEVATOVAS. Labai dėkui. Jei gerai įtiks, dykom rankom neliks.

KNUROVAS. Kaip jums, Sergejau Sergejičiau, negaila „Kregždę“ parduoti?

PARATOVAS. Gailėsio aš nepažįstu. Man, Mokijau Parmionyčia, nieko nėra šventai brangaus. Matysiu, kad pelninga — parduosiu bėt ką. O šiuo metu, ponai, turiu kitų reikalų ir kitų išskaičiavimų. Aš vedu labai turtinę merginą, kraičio gaunu aukso kasyklas.

VOŽEVATOVAS. Kraitis geras.

PARATOVAS. Bet man jis atsieina nepigiai: turiu atsisveikinti su savo laisve, su savo linksmu gyvenimu. Todėl reikia pasistengti kuo linksmiausiai praleisti paskutines dienas.

VOŽEVATOVAS. Pasistengsim, Sergejau Sergejičiau, pasistengsim.

PARATOVAS. Nuotakos tėvas — aukštas valdininkas, stambaus masto ponas; senis griežtas: nė klausyt negali apie čigonus, apie paūžimus ir panašius dalykus; nemėgsta net, jei kas daug rūko. Ten, brole, fraką vilkis ir parlez français! ¹ Užtat aš dabar ir praktikuojuos su Robinzonu. Tik jis, dėl šaunumo ar kokių galų, nežinau, kreipiasi į mane „lia-Serž“, o ne šiaip „Serž“! Juokai!

Kavinės verandoj pasirodo Robinzonas, jis kažką kramto, už jo — Gavrila

VII scena

Paratovas, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas, Gavrila ir Ivanas

PARATOVAS (Robinzonui). Que faites-vous là? Venez! ²

¹ Kalbėkit prancūziškai (pranc.).

² Ką jūs čia veikiate? Eikit šen! (Pranc.)

ROBINZONAS (*su didžiu orumu*). C o m m e n t ? ¹

PARATOVAS. Žavinga! Koks tonas, ponai! (*Robinzonui*) Mesk tą savo bjaurų įprotį — dėl traktieriaus bėgti iš geros draugijos!

VOŽEVATOVAS. Taip, šitie žmonės turi tokių įpročių.

ROBINZONAS. Lia-Serž, tu jau suspėjai... Labai čia reikėjo.

PARATOVAS. Taip, atleisk, aš tavo slapyvardį atskleidžiau.

VOŽEVATOVAS. Mes, Robinzonai, tavęs neišduosim, tu mūsų tarpe ir liksi anglas.

ROBINZONAS. Kaip, jau stačiai „tu“? Mudu bruderšafto dar negėrėm.

VOŽEVATOVAS. Tai vis viena... Kam ceremonytis!

ROBINZONAS. Bet aš familiarumo nepakenčiu ir neleisiu bet kam...

VOŽEVATOVAS. Tik aš — ne bet kas.

ROBINZONAS. O kas toks esate?

VOŽEVATOVAS. Pirklys.

ROBINZONAS. Turtingas?

VOŽEVATOVAS. Turtingas.

ROBINZONAS. Ir dosningas?

VOŽEVATOVAS. Ir dosningas.

ROBINZONAS. Štai toks tai man tinka. (*Paduoda ranką Voževatovui*) Labai malonu! Štai dabar galiu tau leisti elgtis su manimi be ceremonijų.

VOŽEVATOVAS. Vadinas, draugai: du kūnai — viena siela.

ROBINZONAS. Ir viena kišenė. Vardas-tėvavardis. Tai yra tik vardas, tėvavardžio nereikia.

VOŽEVATOVAS. Vasilijus Danilyčius.

ROBINZONAS. Tad štai, Vasia: dėl pirmos pažinties užmokėk už mane!

VOŽEVATOVAS. Gavрила, užrašyk! Sergejau Sergejičiau, mes šį vakarą nuplauksim už Volgos. Viename kateria čigonai, kitame mes. Nuvažiuosim, susėsime ant kilimo, punšo išsivirsime.

¹ Kaip? (*Pranc.*)

GAVRILA. Ogi pas mane, Sergejau Sergejičiau, du ananasai laukia jūsų; reikia juos pajudinti, jūsų atvažiavimo proga.

PARATOVAS (*Gavrilai*). Gerai, režk! (*Voževatovui*) Darykit, ponai, su manim, ką norite!

GAVRILA. Tai aš, Vasilijau Danilyčiau, suruošiu visa, kas reikalinga; juk ir puodą sidabrinį šitiem reikalam laikau. Ir savus patarnautojus su jumis nusiųsiu.

VOŽEVATOVAS. Na, gerai. Kad iki šešių viskas būtų surengta! Jei ką viršaus įdėsi, papeiktas nebūsi, bet jei ko stigs — atsakysi.

GAVRILA. Suprantam, pons.

VOŽEVATOVAS. O atgal kai važiuosim — spalvotus žibintus kateriuose sužiebsim.

ROBINZONAS. Ar čia seniai pažįstu jį, o jau pamilau, ponai. Tai bent stebuklas!

PARATOVAS. Svarbiausia — kad linksmai. Aš atsi sveikinu su viengungio gyvenimu, tai kad būtų dėl ko jį prisiminti. O pietų, ponai, prašau pas mane.

VOŽEVATOVAS. Ė, koks apmaudas! Juk negalime, Sergejau Sergejičiau.

KNUROVAS. Užkviesti esam.

PARATOVAS. Atsisakykit, ponai.

VOŽEVATOVAS. O kad atsisakyti negalima. Larisa Dmitrijevna išteka, tai mes pas jaunikį pietaujam.

PARATOVAS. Larisa išteka! (*Susimąsto*) Ką gi... Tuš-čia jos! Taip net ir geriau... Aš truputį kaltas prieš ją, tai yra tiek kaltas, jog neturėčiau nė nosies rodyti pas jas; na, o dabar ji išteka, vadinasi, senos sąskaitos baigtos, ir aš vėl galiu pas jas pasirodyti, rankelę pabučiuoti jai ir tetutei. Charitą Ignatjevną dėl trumpumo tetute vadinu. Juk aš vos nevedžiau Larisos — tai būčiau prajuokinęs žmones! Taip, taip, būčiau kad kiek atsidūręs kvailio vaidmeny. Išteka, vadinasi... Tai labai gražu iš jos pusės; vis dėlto mano širdžiai šioks toks palengvinimas... ir duok jai dieve sveikatos ir visokios gerovės! Užvažiuosiu pas jas, užvažiuosiu; įdomu, labai įdomu pažiūrėti į ją.

VOŽEVATOVAS. Juk turbūt ir jus kvies.

PARATOVAS. Savaime aišku, kaipgi galima be ma-
nės!

KNUROVAS. Aš labai patenkintas, bus bent su kuo
žodį persitarti tuose pietuose.

VOŽEVATOVAS. Ten ir pašnekėsime, kaip mums
linksčiau pramogauti, gal ir dar ką sugalvosim.

PARATOVAS. Taip, ponai, gyvenimas trumpas, filo-
sofai sako, tai reikia mokėti juo naudotis. N'est ce
pas¹, Robinzonai?

ROBINZONAS. Vui², lia-Serž.

VOŽEVATOVAS. Pasistengsim; nuobodžiauti neteks —
pasirūpinsim tuo. Trečią katerį pasičiupsim, pulko orkest-
rą susodinsim.

PARATOVAS. Iki, ponai! Aš į viešbutį. Marš, Ro-
binzonai!

ROBINZONAS (*pakeldamas skrybėlę*).

Tegyvvuoja linksmybė!

Tegyvvuoja džiaugsmi!

ANTRASIS VEIKSMAS

VEIKĖJAI

OGUDALOVA

LARISA

KARANDYŠEVAS

PARATOVAS

KNUROVAS

VOŽEVATOVAS

ROBINZONAS

ČIGONAS ILJA

OGUDALOVOS LIOKAJUS

Kambarys Ogudalovos namuose. Dvejos durys: vienos, gilumoje, išori-
nės; antros kairėje nuo aktorių; dešinėje langas. Baldai padorūs, forte-
pijonas, ant jo padėta gitara

¹ Ar ne taip? (*Pranc.*)

² Taip (*pranc.*).

I scena

Ogudalova viena. Prieina prie durų kairėje, nešina dėžutę

OGUDALOVA. Larisa, Larisa!

Larisa už scenos: „Aš, mama, rengiuosi“

Pažiūrėk, kokią tau dovaną Vasia atvežė!

Larisa už scenos: „Paskui pažiūrėsiu!“

Kokie daiktai — bent penkių šimtų rublių verti. „Padėkit, sako, rytoj rytą jos kambary ir nesakykit nuo ko.“ O juk žino, šelmis, kad aš neiškęsiu nepasakiusi. Prašiau pabūti, tuoj vėl išėjo, su kažkokiu užsieniečiu važinėjās, miestą jam rodās. Betgi pokštininkas jis, nesuprasi, kada iš teisybės, kada šiaip. „Reikia, sako, tam užsieniečiui parodyti visas žymesnes vietas, kur išgerti galima.“ Norėjęs ir pas mus užvežti tą užsienietį. *(Pažiūrėjusi pro langą)* O šit ir Mokijus Parmionyčius! Tu nesirodyk, aš geriau viena su juo pakalbėsiu.

Ieina Knurovas

II scena

Ogudalova ir Knurovas

KNUROVAS *(tarpdury)*. Pas jus nieko nėra?

OGUDALOVA. Nieko, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS *(ieina)*. Na, ir puiku.

OGUDALOVA. Neišmanau, kaip ir atžymėti šitokią laimę! Dėkinga esu, Mokijau Parmionyčiau, labai dėkinga, kad garbę suteikėte. Aš taip džiaugiuosi, pasimečiau tiesiog. . . nebežinau nė kur pasodinti jus.

KNUROVAS. Vis viena, atsisėsiu kur nors. *(Sėdasi)*

OGUDALOVA. O už Larisą atsiprašau, ji persirengia. Tiktai galima ją ir paraginti.

KNUROVAS. Ne, kam trukdyti!

OGUDALOVA. Kaip čia jūs sugalvojote?

KNUROVAS. Juk aš ilgai klajoju pėsčias prieš pietus, na ir užėjau.

OGUDALOVA. Būkite tikras, Mokijau Parmionyčia, jog mes už ypatingą laimę palaikysim jūsų vizitą; nė su kuo jo sulyginti negalima.

KNUROVAS. Tai Larisą Dmitrijevną išleidžiate už vyro?

OGUDALOVA. Taip, išleidžiu, Mokijau Parmionyčia.

KNUROVAS. Atsirado jaunikis, kuris veda be pinigų?

OGUDALOVA. Be pinigų, Mokijau Parmionyčia, iš kurgi mes imtume tų pinigų.

KNUROVAS. Kaip tad, išteklius didelius turi tas jūsų jaunikis, ką?

OGUDALOVA. Kur ten didelius! Labai kuklūs jo ištekčiai.

KNUROVAS. Taip... O kaip jūs manote, ar gerai darote, kad išleidžiate Larisą Dmitrijevną už beturčio žmogaus?

OGUDALOVA. Nežinau, Mokijau Parmionyčia. Aš /čia niekuo dėta, ji buvo laisva apsispręsti.

KNUROVAS. Na, o tas vaikinai, kaip, jūsų manymu, gerai daro?

OGUDALOVA. Ką gi, aš randu, kad jo elgesys pagirtinas.

KNUROVAS. Nieko čia nėra girtino, atvirkščiai, tai peiktina. Jis, beje, savu požiūriu nekvailas. Kas gi jis, kas jį žinojo, kas jį kreipė dėmesį! O dabar visas miestas ima apie jį kalbėti, jis įlenda į geriausiąją visuomenę, jis leidžia sau kviesti mane pietų, pavyzdžiui... Bet štai kas kvaila: jis nepagalvojo ar nenorėjo pagalvoti, kaip ir iš ko gyvens su tokia žmona. Štai apie ką pakalbėti mudviem reikia.

OGUDALOVA. Būkite malonus, Mokijau Parmionyčia!

KNUROVAS. Kaip jūs galvojat apie savo dukterį, kokia ji?

OGUDALOVA. Tai kad ir nežinau, ką sakyti; man lieka tiktai klausyti jūsų, daugiau nieko.

KNUROVAS. Juk Larisa Dmitrijevna neturi savyje nieko šiokiadieniško, taip sakant, gyvenimiško; na, suprantate, trivialaus, reikalingo beturčių šeimos gyvenimui.

OGUDALOVA. Nieko neturi, visiškai nieko.

KNUROVAS. Juk ji nežemiška.

OGUDALOVA. Nežemiška, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Ji sutverta gyventi spindesy.

OGUDALOVA. Spindesy, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Na, o ar gali jūsų Karandyšėvas parūpinti jai tą spindesį?

OGUDALOVA. Ne, iš kurgi!

KNUROVAS. Vargano pusiau miesčioniško gyvenimo ji neatlaikys. Kas tad jai lieka? Džiūte džiūti, o paskui kaip paprastai džiovą gauti.

OGUDALOVA. Ai, ką jūs, ką jūs! Apsaugok dieve!

KNUROVAS. Gerai, jeigu ji susipras kuo greičiau mesti vyrą ir grįžti pas jus.

OGUDALOVA. Vėl bėda, Mokijau Parmionyčiau: iš ko tada gyventi mums su dukteriai!

KNUROVAS. Na, šita bėda pataisoma. Galingo, turtingo žmogaus šilta atjauta...

OGUDALOVA. Gerai, jeigu atsiras tokia atjauta.

KNUROVAS. Reikia pasistengti, kad atsirastų. Tokiais atvejais gerą draugą, solidų, stiprų, turėti būtina.

OGUDALOVA. Oi, būtina, žinoma.

KNUROVAS. Jūs galit man pasakyti, jog ji dar nė neištekėjusi, jog dar labai toli tas laikas, kada galės išsiskirti su vyru. Taip, be abejo, galbūt labai toli, bet galbūt ir labai arti. Užtat geriau įspėti jus, kad vėl nepadarytumėt kokios klaidos, kad žinotumėt, jog aš dėl Larisos nepagailėsiu nieko. Ko jūs šypsotės?

OGUDALOVA. Aš labai džiaugiuosi, Mokijau Parmionyčiau, kad jūs toks palankus mums.

KNUROVAS. Jūs turbūt galvojate, kad tokių siūlymų nebūna dykai?

OGUDALOVA. Ach Mokijau Parmionyčiau!

KNUROVAS. Įsižeiskit, jeigu norit, išvarkit mane.

OGUDALOVA (*konfūzijasi*). Ach Mokijau Parmionyčiau!

KNUROVAS. Raskit žmonių, kurie pasiūlytų jums keliasdešimt tūkstančių dykai, o tada išplūskit mane. Nesivarginkit be reikalo, nerasit. Bet aš nukrypau į šalį, aš atėjau ne dėl šitų kalbų. Kokią jūs ten dėžutę laikote?

OGUDALOVA. Aš, Mokijau Parmionyčiau, matote, norėjau dovaną dukteriai pateikti.

KNUROVAS (*žiūrinėdamas daiktus*). Taip...

OGUDALOVA. Tiktai per brangu, ne mano kišenei.

KNUROVAS (*grąžina dėžutę*). Na, čia menkniekis; yra svarbesnis reikalas. Jūs privalote suruošti Larisai Dmitrijevnai gerą garderobą, ką čia gerą — labai gerą. Jungtvių suknią, na ir visa kita, kas reikalinga.

OGUDALOVA. Taip, taip, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Apmaudu bus žiūrėti, jeigu ji bus aprengta bet kaip. Tad jūs užsakykit viską geriausioje parduotuvėje, tik nesismulkinkit! O sąskaitas atsiųskit man, aš apmokėsiu.

OGUDALOVA. Iš tiesų, jau ir žodžių nerandu, kaip jums dėkoti!

KNUROVAS. Štai ko, tikrai sakant, aš užėjau pas jus. (*Stojasi*)

OGUDALOVA. O vis dėlto man norėtusi rytoj padaryti staigmeną dukteriai. Motinos širdis, žinote...

KNUROVAS (*ima dėžutę*). Na, kas čia tokio? Kiek kainuoja?

OGUDALOVA. Įkainokite, Mokijau Parmionyčiau!

KNUROVAS. Ką čia kainoti! Mažmožis! Trys šimtai rublių jų vertė. (*Iš piniginės išima pinigų ir paduoda Ogudalovui*) Iki pasimatymo! Einu dar paklajoti, šiandien aš gerų pietų tikiuosi. Per pietus matysimės. (*Eina į duris*)

OGUDALOVA. Labai, labai jums dėkoju už viską, Mokijau Parmionyčiau, už viską!

Knurovas išeina. Įeina Larisa, nešina pintine

III scena

LARISA (*stato pintinę ant stalo ir žiūrinėja daiktus dėžutėje*). Šituos Vasia padovanojo? Nieko sau. Koks mielas!

OGUDALOVA. „Nieko sau“. Tie daiktai labai brangūs. Tu lyg ir nesidžiaugi?

LARISA. Jokio ypatingo džiaugsmo nejuntu.

OGUDALOVA. Tu padėkok Vasiai, taip patyliukais jam į ausį sukuždek, „dėkoju“, sakyk. Ir Knurovui taip pat.

LARISA. O Knurovui už ką?

OGUDALOVA. Taip jau reikia, aš žinau už ką.

LARISA. Ai mama, tau vis paslaptys, vis gudravimai.

OGUDALOVA. Na, na, gudravimai! Be gudravimų pasauly negyvensi.

LARISA (*ima gitarą, sėda prie lango ir uždainuoja*).

Tu saulyte mano, mano motušėle,

Pagailėki, balandėle, savo kūdikėlio.

Julijus Kapitonyčius nori balotiruotis į taikos teisėjus.

OGUDALOVA. Na, tai puiku. Kurioje apskrityje?

LARISA. Zabolotės!

OGUDALOVA. Ai, juk ten vieni miškai. Ko jis užsimanė į tokią tolybę?

LARISA. Ten kandidatų mažiau: tikriau išrinkks.

OGUDALOVA. O ką gi, niekis, ir ten žmonės gyvena.

LARISA. Man kad ir į mišką, bet tik greičiau iš čia ištrūkti.

OGUDALOVA. Beje, gerai ir užkampyje pagyventi, ten ir tavo Karandyševas mielas pasirodys; ko gero, pirmas žmogus apskrityje bus. Taip iš palengvo ir priprasi prie jo.

LARISA. Juk jis ir čia geras, aš jame nieko nematau blogo.

OGUDALOVA. Na, ką jau! Bene tokie būna gerieji!

LARISA. Be abejo, yra ir geresnių, aš pati puikiai tą žinau.

OGUDALOVA. Yra lig valiai, tik ne mūsų daliai.

LARISA. Dabar man ir tas geras. Tiktai ką bekalbėti, kai jau nuspręsta.

OGUDALOVA. Aš gi tik džiaugiuosi, kad jis tau patinka. Dėkui dievui. Niekinti jį tavo akyse aš nenoriu; ir apsimetinėti vienai prieš kitą nėra ko — tu pati ne akla.

LARISA. Aš apakau, visas jusles praradau, ir tuo patenkinta. Seniai jau lyg per sapną regiu visa, kas aplinkui dedasi. Ne, išvažiuoti reikia, ištrūkti iš čia. Imsiu

raginti Julijų Kapitonyčių, neduosiu jam ramybės. Greit ir vasara praeis, o aš noriu vaikščioti po miškus, uogauti, grybauti. . .

OGUDALOVA. Štai kam tu pintinę įsigijai! Suprantu dabar. Tu dar skrybėlę plačiais kraštais įsitaisyk, va ir būsi piemenaitė.

LARISA. Ir skrybėlę įsitaisysiu. (*Uždainuoja*)

Bereikalingai, beprasmingai. . .

Ten ramybė, tyluma.

OGUDALOVA. O kad ruduo ateis, tai nelabai tylu bus, vėjai ims kaukti už langų.

LARISA. Na, ir kas tokio.

OGUDALOVA. Vilkai užstaugs visokiausiais balsais.

LARISA. Ir vis tiek bus geriau negu čia. Bent atsilsėsiu dvasia.

OGUDALOVA. Negi aš tave atkalbinėju? Važiuk sau, susimildama, ilsėkis dvasia! Tiktai žinok, jog Zabolotė — ne Italija. Tą privalėjau tau pasakyti, nes kai nusivils, tai mane kaltinsi, kam nieko nesakiau, kol laikas buvo.

LARISA. Dėkui. Tačiau, tegu ten ir nyku, ir šalta, ir užkampis,— ir vis tiek po tokio gyvenimo, kokį čia turėjau, bet kuris tylus kampelis bus man rojus. Kodėl Julijus Kapitonyčius delsia, nesuprantu.

OGUDALOVA. Norės jis tau kaimiško gyvenimo! Jam pasipuikauti magą. Ir ko stebėtis: buvo niekas, o į žmones pateko.

LARISA (*dainuoja*).

Bereikalingai, beprasmingai. . .

E, po šimts, vis nepataikau. . . (*Pažiūri pro langą*) Ilja, Ilja! Užsik valandėlę. Pasiimsiu į dvarą romansų ir grosiu, dainuosiu iš nuobodžio.

Įeina Ilja

IV scena

Ogudalova, Larisa, Ilja

ILJA. Sveikinu, poniutės! Duok dieve sveikatos ir laimės! *(Deda kepurę ant kėdės prie durų)*

LARISA. Ilja, suderink man „Bereikalingai, beprasmingai“. Man vis neišeina. *(Duoda jam gitarą)*

ILJA. Tuoju, panelyte. *(Ima gitarą ir derina stygas)*
Graži daina. Ji trim balsais gražiausia, tik reikia tenoro, kad įstotų antrame posme. Baisiai gražu. O mus ištiko bėda, oi, bėda!

OGUDALOVA. Kokia bėda?

ILJA. Turim tokį Antoną, tenoru dainuoja.

OGUDALOVA. Žinau, žinau.

ILJA. Vienas tenoras ir tėra, kiti visi bosai. Kokie bosai, kokie bosai! O tenoras tik Antonas.

OGUDALOVA. Kas gi pasidarė?

ILJA. Nebetinka į chorą — nors pulk ir tabaluok.

OGUDALOVA. Nesveikas?

ILJA. Ne, sveikas, nemaž nesužalotas.

OGUDALOVA. Tai kas atsitiko?

ILJA. Per pusiau sulinko, visai kaip kablys. Taip su-trauktas ir vaikšto, antra jau savaitė. Ai, bėda! Jei dabar į chorą paimsi vieną žmogų viršaus, tai brangiai atsieis; o be tenoro ką darysi! Pas daktarą buvo nuėjęs, daktaras ir sako: „Po savaitės, po dviejų atleis, vėl tiesus būsi.“ O mums jau dabar jis reikalingas.

LARISA. Bet tu dainuok.

ILJA. Tuoju, panelyte. Antroji styga negerai skamba. Tai bėda, tai bėda! Chore reikia stačiam stovėti, o jis visai susirietęs.

OGUDALOVA. Nuo ko jam taip?

ILJA. Nuo kvailumo.

OGUDALOVA. Nuo kokio kvailumo?

ILJA. Užaina kai kada mūsiškiams toks kvailumas. Sakau jam: „Antonai, neužmiršk saugotis!“ O jis nesuspranta.

OGUDALOVA. Bet ir mes nesuprantam.

ILJA. Matot, ponytėlės, jis, kad netarus blogo žodžio, užauti ėmė, jau kad užavo, kad užavo. Aš jam sakau: „Antonai, saugotis neužmiršk!“ O jis nesupranta. Ai, bėda, ai, bėda! Dabar žmogus šimto rublių vertas, va kokie dalykai pas mus; šitokio pono laukiam. O Antonas į kablį susirietęs. (*Uždainuoja bosu*) „Bereikalingai, beprasmingai...“

Balsas už lango: „*Ilja, Ilja, ča adarík! ča segér!*“¹
Namo? So tuke trebe?²

Balsas iš gatvės: „*Eik, ponas atvažiavo!*“

Chochavesa!³

Balsas iš gatvės: „*Išties atvažiavo!*“

Nebeturiu laiko, panelyte, ponas atvažiavo. (*Deda gitarą ir imasi kepurę*)

OGUDALOVA. Koks ponas?

ILJA. Ponas, oi, koks ponas! Laukiam nesulaukiam: metus laukėm — va koks ponas! (*Išeina*)

V scena

Ogudalova ir Larisa

OGUDALOVA. Kas gi čia toks būtų atvažiavęs? Turbūt turtingas ir, matyt, Larisa, nevedęs, jei čigonai taip juo apsidžiaugė. Gal tik pas čigonus ir gyvena. Oi Larisa, ar tik nebūsime pražiopsojusios jaunikio? Ko reikėjo skubėti?

LARISA. Ach mama, argi mažai aš prisikentėjau? Ne, gana žemintis.

OGUDALOVA. Ė, kokį baisų žodį ištarei: žemintis! Ar tik ne pagąsdinti mane susimanei? Esame neturtingos mūsų dalia — visą gyvenimą žemintis. Tad verčiau pasižeminti iš jaunumės, kad paskui galėtum žmoniškai gyventi.

LARISA. Ne, negaliu; sunku, nepakeliamai sunku.

¹ Eikš čionai! Eikš greičiau! (*Čigoniškai*)

² Kam? Ko tau reikia? (*Čig.*)

³ Niekus paistai! (*Čig.*)

OGUDALOVA. O lengvai taigi nieko nepasieksi; visą gyvenimą ir liksi niekas.

LARISA. Vėl apsimetinėti, vėl meluoti!

OGUDALOVA. Ir apsimetinėk, ir meluok! Laimė tau neseks iš paskos, jeigu nuo jos bėgsi.

Įeina Karandyševs

VI scena

Ogudalova, Larisa ir Karandyševs

OGUDALOVA. Julijau Kapitonyčiau, mūsų Larisa į dvarą keltis susiruošė, va ir pintinę įsitaisė grybauti!

LARISA. Taip, padarykit dėl manęs malonę, išvažiuokim greičiau!

KARANDYŠEVAS. Aš jūsų nesuprantu: kur jūs skubinatės, ko?

LARISA. Man taip norisi pabėgti iš čia.

KARANDYŠEVAS (*irzliai*). Nuo ko pabėgti? Kas jus veja? O gal manęs jūs gėdijatės, ar ką?

LARISA (*šaltai*). Ne, jūsų aš nesigėdiju. Nežinau, kaip toliau bus, bet kol kas jūs man dar nedavėt pagrindo gėdytis.

KARANDYŠEVAS. Tai ko bėgti, ko slėptis nuo žmonių! Duokit man laiko susiruošti, atsitokėti, aprimti! Aš smagus ir laimingas... duokit man galimybę pajusti visą manosios būklės malonumą!

OGUDALOVA. Pasiaukštinti.

KARANDYŠEVAS. Taip, ir pasiaukštinti, aš to neslepiu. Daug, labai daug yra kentėjusi mano savimeilė, mano išdidumas ne sykį buvo žeidžiamas; dabar noriu ir turiu teisę pasididžiuoti ir pasiaukštinti.

LARISA. Tai kada galvojate važiuoti į dvarą?

KARANDYŠEVAS. Po vestuvių — kada tik norėsit, kad ir tuoj kitą dieną. Tiktai jungtuvės — būtinai čia; kad nebūtų kalbų, jog mes slepiamės, užtat kad aš ne jaunikis jums, ne pora, o tik tas šiaudas, už kurio stvėriasi skęstantis.

LARISA. Betgi maždaug taip ir yra, Julijau Kapitonyčiau, juk tai teisybė.

KARANDYŠEVAS (*iširdęs*). Tai jūs tą teisybę sau tik ir turėkit! (*Pro ašaras*) Pasigailėkit manęs nors truputėlį! Tegu nors pašaliniai žmonės mano, kad jūs mane mylit, kad jūs pasirinkot laisvai.

LARISA. Kam tai?

KARANDYŠEVAS. Kaip kam? Nejau jūs manot, kad žmogus gali visiškai neturėti savimeilės?

LARISA. Savimeilės! Jūs tik apie save. Visi myli save. O kada mane kas mylės? Privarysit jūs mane iki pražūties.

OGUDALOVA. Liaukis, Larisa, ką dabar tu?

LARISA. Mama, aš bijau, aš kažko bijau. Na, paklausykit: jeigu jau vestuvės bus čionai, tai, meldžiamieji, kad tik mažiau būtų žmonių, kad tiktai kuo tyliau, kukliau!

OGUDALOVA. Ne, tu nefantazuok! Vestuvės — tai vestuvės; aš Ogudalova, aš neleisiu, kad būtų kaip kokių ubagų. Tu man sublizgėsi taip, kaip čia ir nematė niekas.

KARANDYŠEVAS. Ir aš taip pat nepagailėsiu nieko.

LARISA. Na, aš tyliu. Matau, kad jums esu lėlė; pažaisit manimi, sulaužysit ir numesit.

KARANDYŠEVAS. Štai ir pietūs šiandie man atsieis nepigiai.

OGUDALOVA. O tuos jūsų pietus aš laikau visai nereikalinga užmačia — tik pinigų veltui išmesit.

KARANDYŠEVAS. Net jeigu jie man atsieitų ir du kart, ir triskart brangiau — nepagailėčiau pinigų.

OGUDALOVA. Niekam jie nereikalingi.

KARANDYŠEVAS. Man reikalingi.

LARISA. Bet kodėl, Julijau Kapitonychiau?

KARANDYŠEVAS. Larisa Dmitrijevna, trejus metus ~~es~~ kentėjau pažeminimus, trejus metus šaipėsi iš manęs tiesiog į akis jūsų pažįstami; reikia gi ir man syki atsigrębti, iš jų pasijuokti.

OGUDALOVA. Ką čia dar susimanėte! Ar ne vaida kelti ketinate? Tai mudvi su Larisa ir nevažiuosim.

LARISA. Ach, labai prašau, neįžeidinėkit nieko!

KARANDYŠEVAS. Neįžeidinėkit! O mane įžeidinėti tai galima? Bet nusiraminkit, jokio vaido nebus, viskas

335
16

eis labai taikiai. Aš pasiūlysiu už jus ~~tos~~ padėkosiu jums viešai už laimę, kurią teikiate man savo pasirinkimu, už tai, kad pažiūrėjot į mane ne taip kaip kiti, kad įvertinot mane ir patikėjot mano jausmų nuoširdumu. Štai ir viskas, štai ir visas mano kerštas!

OGUDALOVA. Ir visa tai nėra nereikalinga.

KARANDYŠEVAS. Ne, jau mane tie pagyrų puodai visai išvedė iš kantrybės savo begėdišku pasipūtimu. Juk ne patys užgyveno turtus, tai ko giriassi jais! Po penkiolika rublių už arbatos porciją blaško!

OGUDALOVA. Vis jūs tą vargšą Vasią užsipuldinate.

KARANDYŠEVAS. Na ir ne vienas Vasia, visi geri. Še pažiūrėkit, kas mieste dedasi, koks džiaugsmas veiduose! Vežikai visi palinksmėję, duodasi gatvėmis, reikia kits kitam: „Ponas atvažiavo, ponas atvažiavo!“ Padavėjai traktieriuose irgi džiaugsmu šviečia, laksto į gatvę, iš traktieriaus į traktierių, šūkauja: „Ponas atvažiavo, ponas atvažiavo!“ Čigonai iš proto kraustosi, armazuoja visi vienu kartu, rankom mostiguoja. Prie viešbučio seimas, minia susirinkusi. Ką tik į viešbutį, vežiką pasiėmusios, atbildėjo keturios išsipuošusios čigonės sveikinti laimingai atvažiavusio. Stebuklai, kas darosi! O tas ponas, kaip girdėti, prasišvilpęs visiškai, paskutinį garlaiviūkštį parduoda. Kas atvažiavo? Prasišvilpęs iširėlis, paleistuvis,— ir visas miestas džiūgauja. Tai bent papročiai!

OGUDALOVA. Kas gi toks atvažiavo?

KARANDYŠEVAS. Jūsų Sergejus Sergejičius Paratovas.

Larisa, siaubo ištikta, atsistoja

OGUDALOVA. A, tai štai kas!

LARISA. Išvažiuokim į dvarą, tučtuojau išvažiuokim!

KARANDYŠEVAS. Dabar kaip tik nereikia išvažiuoti.

OGUDALOVA. Ką tu, Larisa, kam nuo jo slėptis! Jis ne galvažudys.

LARISA. Ko jūs manęs neklausote! Skandinate jūs mane, stumiate į prarają!

OGUDALOVA. Tau galvoj negerai.

KARANDYŠEVAS. Ko jūs bijote?

LARISA. Ne dėl savęs bijau.

KARANDYŠEVAS. Dėl ko tad?

LARISA. Dėl jūsų.

KARANDYŠEVAS. O, dėl manęs nebijokit! Aš nepasiduosiu. Tegu tik mane užkabina, tai pamatys.

OGUDALOVA. Ne, ką jūs! Tegu jus dievas saugo! Tai juk ne Vasia. Jūs atsargiau su juo, kitaip — keiksit gimtąją dieną.

KARANDYŠEVAS (*prie lango*). Va malonėkit pažiūrėti, pas jus atvažiavo; keturi ristūnai viena greta, ir čigonas ant pasėstų su vežėju. Šitaip pūsti miglą žmonėms į akis! Kita vertus, niekam nuo to žalos nėra, tegu linkminasi, bet iš esmės tai ir žema, ir kvaila.

LARISA (*Karandyševui*). Eime, eime į mano kambarį. Mama, būk gera, priimk čia, atsikratyk jo vizitais!

Larisa ir Karandyševas išeina. Įeina Paratovas

VII scena

*Ogudalova ir Paratovas*¹

PARATOVAS. Tetute, rankytę!

OGUDALOVA (*išskėsdama rankas*). O, Sergejus Sergejičius! O, mielas manol!

PARATOVAS. Į glėbį stverti trokštate? Galima.

Jie apsikabina ir bučiuojasi

OGUDALOVA. Kokie vėjai atpūtė? Pravažiuodamas užsukote turbūt?

PARATOVAS. Specialiai čia, ir pirmas vizitas jums, tetute.

OGUDALOVA. Dėkui. Kaip gyvuojate, kaip jūsų reikalai?

PARATOVAS. Negaliu, tetute, dievo rūstinti, gyvenu linksmi, o reikalai — ne kokie.

¹ Paratovas visą sceną veda pusiau juokaujamu, pusiau rimtu tonu. (*Autoriaus pastaba.*)

OGUDALOVA (*pažiūrėjusi į Paratovą*). Sergejau Sergejičiaus, pasakykite, mielas, ko jūs tada taip staigiai dingote?

PARATOVAS. Telegramą nemalonį gavau, tetute.

OGUDALOVA. Kokią?

PARATOVAS. Ūkvedžiai ir valdytojai be manęs surietė mano namučius į ožio ragą. Savo operacijomis jie vos neprivarė iki varžytynių mano garlaivėlių ir viso kilnojamo bei nekilnojamo turto. Tad aš ir lėčiau tada gelbėti savo varganos mantos.

OGUDALOVA. Ir, žinoma, viską išgelbėjote ir viską sutvarkėte.

PARATOVAS. Kad taip būtų! Sutvarkiau, tik ne visai, spraga liko padori. Kas be ko, tetute, aš nenusimenu ir linksmos nuotaikos nepraradau.

OGUDALOVA. Matau, kad nepraradai.

PARATOVAS. Vienur pralošiame, kitur išlošiame, tetute,— štai kokie mūsų reikalai.

OGUDALOVA. Kame gi išlošti norite? Kokias naujas apyvartas sugalvojote?

PARATOVAS. Ne mums, lengvapėdžiams džentelmenams, naujų apyvartų imtis! Už tai galima atsisėsti į belangę skolininkų skyriuje, tetute. Noriu parduoti savo jaunas dieneles.

OGUDALOVA. Suprantu: pelningai vesti norite. O kokią kainą norite gauti už tas dieneles?

PARATOVAS. Pusę milijono, ponias.

OGUDALOVA. Niekos sau.

PARATOVAS. Pigiau, tetute, niekaip negalima, neišeina, sau brangiau kainuoja, žinote.

OGUDALOVA. Bravo vyras.

PARATOVAS. Toks jau esu.

OGUDALOVA. Tai sakalas! Tik žiūrėk į tavę ir gėrėkis.

PARATOVAS. Labai malonu girdėti iš jūsų. Rankytę malonėkite! (*Bučiuoja ranką*)

OGUDALOVA. O pirkėjas — tikriaus pirkėja — ar jau yra?

PARATOVAS. Paieškosim — rasim.

OGUDALOVA. Atsiprašau už nekuklų klausimą!

PARATOVAS. Jei labai nekuklus — neklauskite: aš itin drovus.

OGUDALOVA. Ar tu nesiliausi juokavęs! Nuotaką turi ar ne? Jei turi — kas ji?

PARATOVAS. Nors pjaukit — nesakysiu.

OGUDALOVA. Na, kaip sau žinai.

PARATOVAS. Norėčiau išreikšti pagarbą Larisai Dmitrijevnei. Ar galiu ją pamatyti?

OGUDALOVA. Kodėl ne. Aš ją tuoj atsiųsiu jums. *(Ima futliarą su daiktais)* Ogi šit, Sergejau Sergejičiau, rytoj Larisos gimimo diena, norėtusi padovanoti jai tuos daiktus, bet pinigų daug stinga.

PARATOVAS. Tetute, tetute! Juk jau iš kokių trijų nulupote! Aš gi jūsų taktiką atmenu.

OGUDALOVA *(ima Paratovui už ausies)*. Ach tu, išdykėli!

PARATOVAS. Aš rytoj pats atvešiu dovaną, vertesnę už šitą.

OGUDALOVA. Pašauksiu jums Larisą. *(Išeina)*

Įeina Larisa

VII scena

Paratovas ir Larisa

PARATOVAS. Nelaukėte?

LARISA. Ne, dabar nelaukiau. Aš laukiau jūsų ilgai, bet jau seniai nustojau laukti.

PARATOVAS. Kodėl gi nustojot laukti?

LARISA. Nesitikėjau besulaukti. Jūs dingot taip ūmai, ir nė vieno laiško. . .

PARATOVAS. Nerašiau todėl, kad negalėjau pranešti jums nieko gero.

LARISA. Aš taip ir maniau.

PARATOVAS. Ir ištekte?

LARISA. Taip, išteku.

PARATOVAS. O leiskit paklausti: ilgai manęs laukėte?

LARISA. Kam jums tai žinoti?

PARATOVAS. Aš ne iš smalsumo, Larisa Dmitrijevna; mane domina grynai teoriniai motyvai. Man norisi žinoti, ar greit moteris užmiršta karštai mylėtą žmogų: ar tuoj kitą dieną po išsiskyrimo, ar po savaitės, po mėnesio... ar Hamletas turėjo teisę sakyti motinai, kad ji „nesudėvėjusi nė kurpių“ ir taip toliau.

LARISA. Į jūsų klausimą aš neatsakysiu, Sergejau Sergejičiaui; galit apie mane galvoti, kas jums patinka.

PARATOVAS. Apie jus aš visada galvosiu su pagarba. Bet moterys apskritai po šio jūsų pasiūlymo daug nustoja mano akyse.

LARISA. Kokio gi mano pasiūlymo? Jūs nieko nežinote.

PARATOVAS. Tie „tyraširdiški, meilūs žvilgsniai“, tie saldūs meilės kuždesiai, kame kiekvieną žodį lydi gilūs atodūsiai, tos priesaikos... Ir visa tai po mėnesio kartojama kitam kaip iškaltoji pamoka. O, moterys!

LARISA. Ką „moterys“?

PARATOVAS. Jūsų vardas — ~~menkysta!~~

LARISA. Ach, kaip jūs drįstate šitaip įžeidinėti mane? Argi jūs žinote, kad aš po jūsų būčiau ką pamilusi? Esate tuo tikras?

PARATOVAS. Nesu tikras, bet spėju.

LARISA. Imantis taip žiauriai priekaištauti, reikia tikrai žinoti, o ne spėti.

PARATOVAS. Jūs ištekate?

LARISA. Tačiau kas mane privertė... Jei namuose gyvent negalima, jei kai slegia baisus, žudantis maudulys, verčia tave meilikauti, šypsotis, karia tau ant sprando jaunikius, į kuriuos tu be pasibjaurėjimo žiūrėti negali, jei reikia bėgti ir iš namų, ir net iš miesto?

PARATOVAS. Larisa, tai jūs?..

LARISA. Ką aš? Na, ką jūs norėjot pasakyti?

PARATOVAS. Atleiskit! Aš kaltas prieš jus. Tai jūs nepamiršote manęs, jūs dar... tebemylite mane?

Larisa tyli

Na, sakykit, būkit atvira!

LARISA. Žinoma, taip. Nėra ko nė klausti.

PARATOVAS (*švelniai bučiuoja ranką Larisai*). Dėkui jums, dėkui.

LARISA. Jums to ir tereikėjo: jūs — žmogus išdidus.

PARATOVAS. Užleisti jus aš galiu, privalau, aplinkybių verčiamas; bet jūsų meilę užleisti būtų man sunku.

LARISA. Nejaugi?

PARATOVAS. Jeigu ką palaikytumėt vertesniu už mane, jūs mane giliai įžeistumėt, ir aš nelengvai jums teatleisčiau.

LARISA. O dabar?

PARATOVAS. O dabar aš visą gyvenimą nešiosiu savy maloniausią jūsų atminimą, ir mes išsiskirsim kaip geriausi draugai.

LARISA. Vadinas, tegu moteris verkia, tegu kenčia, kad tiktai mylėtų jus?

PARATOVAS. Ką daryti, Larisa Dmitrijevna! Meilėje lygybės nėra, ir ne aš sukūriau tokią tvarką. Meilėje kai kada ir verkti tenka.

LARISA. Ir būtinai moteriai?

PARATOVAS. Tai jau, žinia, ne vyrui.

LARISA. Bet kodėl?

PARATOVAS. Labai paprastai: jeigu vyras ims verkti, tai kiti jį boba pavadins, o šitas pravardins vyrui yra baisnis už visa, ką žmogaus protas gali išrasti.

LARISA. Jeigu meilė būtų lygi abiem pusėm, tai verkti nė netektų. Ar būna taip kada nors?

PARATOVAS. Retkarčiais pasitaiko. Tiktai tuomet išeina kažkoks konditerinis pyragaitis, kažkoks beze.

LARISA. Sergejau Sergejičiau, aš pasakiau jums tai, ko neturėjau sakyti; tikiuosi, jūs mano atvirumo nepavartosit piktam.

PARATOVAS. Meldžiamoji, kuo jūs mane laikote! Jeigu moteris laisva, na, tada kas kita... Aš, Larisa Dmitrijevna, žmogus su principais, santuoka man — šventas dalykas. Aš tos laisvamanybės pakęst negaliu. Leiskite pasiteirauti: jūsų būsimasis vyras, be abejo, turi daug gerų savybių?

LARISA. Ne, tik vieną.

PARATOVAS. Nedaug.

LARISA. Užtat brangią.

PARATOVAS. Būtent?

LARISA. Jis myli mane.

PARATOVAS. Tikrai brangi savybė; namų apyvokoje labai pravarti.

Jeina Ogudalova ir Karandyševas

IX scena

Paratovas, Larisa, Ogudalova, Karandyševas, paskui Liokajus

OGUDALOVA. Leiskite jus supažindinti, ponai! (*Paratovui*) Julijus Kapitonyčius Karandyševas. (*Karandyševui*) Sergejus Sergejičius Paratovas.

PARATOVAS (*paduodamas ranką Karandyševui*). Mes jau pažįstami. (*Nusilenkdamas*) Žmogus su dideliais ūsais ir mažais talentais. Prašom mylėti ir neaplenkti malonėmis. Charitos Ignatjevnos ir Larisos Dmitrijevnos senas draugas.

KARANDYŠEVAS (*santūriai*). Labai malonu.

OGUDALOVA. Sergejus Sergejičius mūsų namuose kaip savas.

KARANDYŠEVAS. Labai malonu.

PARATOVAS (*Karandyševui*). Jūs nepavydus?

KARANDYŠEVAS. Tikiuosi, jog Larisa Dmitrijevna neduos man jokio pagrindo būti pavydžiam.

PARATOVAS. Bet juk pavydūs žmonės pavyduliauja be jokio pagrindo.

LARISA. Aš užtikrinu, kad Julijus Kapitonyčius nepavyduliaus.

KARANDYŠEVAS. Taip, žinoma, bet jeigu. . .

PARATOVAS. O taip, taip. Tikriausiai tai būtų kas nors baisaus.

OGUDALOVA. Ką jūs čia, ponai, pradedate! Argi nėra kitos kalbos kaip apie pavydą!

LARISA. Mes, Sergejau Sergejičiau, greit išvažiuojam į dvarą.

PARATOVAS. Iš tokių gražių vietų čionai?

KARANDYŠEVAS. Ką gi jūs čia randate gražaus?

PARATOVAS. Nelygu, kas kam patinka; dėl skonio nesiginčijama.

OGUDALOVA. Tiesa, tiesa. Kam patinka miestas, o kam — kaimas.

PARATOVAS. Tetute, skoniai žmonių skirtingi: vienas mėgsta arbūzą, kitas — kiaulienos kremzlytę.

OGUDALOVA. Ė, išdykėlis! Iš kur jūs tiek priežodžių mokate?

PARATOVAS. Su burliokais bičiuliaujuosi, tetute, tai kaip liaudies kalbos neišmoksi.

KARANDYŠEVAS. Iš burliokų mokytis kalbos?

PARATOVAS. O kodėl iš jų nesimokyti?

KARANDYŠEVAS. Todėl, kad mes laikom juos...

PARATOVAS. Kas tokie — mes?

KARANDYŠEVAS (*ima karščiuotis*). Mes, atseit apsišvietę žmonės, o ne burliokai.

PARATOVAS. Na, kuo tad jūs laikote burliokus? Aš — laivų savininkas, aš stoju už burliokus; aš irgi toks pat burliokas.

KARANDYŠEVAS. Mes juos laikom grubumo ir tamsumo pavyzdžiu.

PARATOVAS. Na, toliau, toliau, ponas Karandyševai!

KARANDYŠEVAS. Viskas, daugiau nieko.

PARATOVAS. Ne, ne viskas, paties svarbumo trūksta: jūs turit atsiprašyti.

KARANDYŠEVAS. Man — atsiprašyti!

PARATOVAS. Taip, nieko nepadarysi, reikia.

KARANDYŠEVAS. O kuriems galams? Mano toks įsitikinimas.

PARATOVAS. Na na na na! Atsikalbinėti negalima.

OGUDALOVA. Ponai, ponai, ką jūs!

PARATOVAS. Nesibaiminkit, aš jo į dvikovą nešauksiu: jūsų jaunikis liks sveikas; aš tik pamokysiu jį. Aš laikausi tokios taisyklės: niekam nieko neatleisti; kitaip — baime pamirš, nebežinos, kas leistina ir kas ne.

LARISA (*Karandyševui*). Ką jūs darote? Atsiprašykit tučtuojau, aš jums įsakau.

PARATOVAS (*Ogudalovai*). Regis, laikas būtų mane pažinti. Jei aš noriu ką pamokyti, tai užsidarau savaiteį namuose ir galvoju, ir bausmę sugalvoju.

KARANDYŠEVAS (*Paratovui*). Aš nesuprantu.

PARATOVAS. Tai išmokit pirma suprasti, o tada ir kalbėkit!

OGUDALOVA. Sergejau Sergejičiau, aš ant kelių pulsiu prieš jus; na, dėl manęs atleiskite jam!

PARATOVAS (*Karandyševui*). Dėkokit Charitai Ignatjevnei. Aš jums atleidžiu. Tiktai, mano mielas, žiūrėkit, su kuo kalbat! Su manim gerai, jei gražiuoju, o jei ne — aš gerai užvažiuoju!

Karandyševas nori atsakyti

OGUDALOVA. Nepriešgyniaukite, nepriešgyniaukite! Antraip susipyksim. Larisa! Liepk šampano paduoti ir pripilk jiems po stiklinaitę — tegu išgeria ir susitaikina.

Larisa išeina

Ir jau, ponai, susimildami, nesivaidykite daugiau. Aš — taikaus charakterio moteris; aš mėgstu, kad visur būtų taika, santarvė.

PARATOVAS. Aš pats taikaus charakterio, vištos nuskriausiu, aš niekad pirmas nepradedu; už save aš jums garantuoju.

OGUDALOVA. Julijau Kapitonyčiau, jūs — dar jaunas žmogus, jums reikia būti kuklesniam, karščiuotis netinka. Prašom pakviesti šit Sergejų Sergejičių pietų, pakvieskit būtinai! Mums labai malonu būti su juo drauge.

KARANDYŠEVAS. Aš ir pats norėjau. Sergejau Sergejičiau, gal teiktumėtės pas mane papietauti šiandien?

PARATOVAS (*šaltai*). Su malonumu.

Ieina Larisa, paskui ją tarnas, nešinas buteliu šampano ir dviem stiklinėm ant padėklo

LARISA (*įpila*). Ponai, nuolankiai prašau.

Paratovas ir Karandyševas ima stiklines

Prašau jus būti draugais.

PARATOVAS. Jūsų prašymas man lygus įsakymui.

OGUDALOVA (*Karandyševui*). Va ir jūs imkit pavyzdį iš Sergejaus Sergejičiaus!

KARANDYŠEVAS. Apie mane ir kalbėt nėra ko: man kiekvienas Larisos Dmitrijevnos žodis — įstatymas.

Įeina Voževatovas

X scena

Ogudalova, Larisa, Paratovas, Karandyševas, Voževatovas, paskiau Robinzonas

VOŽEVATOVAS. Kur šampanas, ten ir mes. Kokia uoslė! Charita Ignatjevna, leiskite baltapūkiui užėiti!

OGUDALOVA. Kokiam baltapūkiui?

VOŽEVATOVAS. Tuoju pamatysit. Užėik, baltapūki!

Robinzonas įeina

Turiu garbę pristatyti jums naują savo draugą: lordas Robinzonas.

OGUDALOVA. Labai malonu.

VOŽEVATOVAS (*Robinzonui*). Bučiuok rankutes!

Robinzonas bučiuoja rankas Ogudalovai ir Larisai

Na, milorde, dabar eik šen!

OGUDALOVA. Ko gi jūs taip komanduojuote savo draugą?

VOŽEVATOVAS. Jis beveik nėra lankęsis ponių draugijoj, užtat varžosi. Daugiausia vis keliavęs, ir jūromis, ir sausuma, o štai neseniai kad kiek visai nepavirto laukiniu negyvenamoje saloje. (*Karandyševui*) Leiskite jus supažindinti! Lordas Robinzonas, Julijus Kapitonyčius Karandyševas!

KARANDYŠEVAS (*paduodamas ranką Robinzonui*). Jūs jau seniai išvykot iš Anglijos?

ROBINZONAS. Yes.¹

VOŽEVATOVAS (*Paratovui*). Aš jį išmokiau trejetą žodžių angliškai, tik, prisipažįstu, ir pats ne ką daugiau

¹ Taip (*angl.*).

moku. (*Robinsonui*) Ko tu vis į vyną žvilgčioji? Charita Ignatjevna, galima?

OGUDALOVA. Labai prašom.

VOŽEVATOVAS. Anglai juk visą dieną geria vyną, nuo pat ryto.

OGUDALOVA. Nejau jūs visą dieną geriate?

ROBINZONAS. Yes.

VOŽEVATOVAS. Jie tris kartus pusryčiauja, o po to pietauja nuo šešių iki dvylikos.

OGUDALOVA. Ar tai galimas dailtas?

ROBINZONAS. Yes.

VOŽEVATOVAS (*Robinsonui*). Na, pilkis!

ROBINZONAS (*prisipylęs stiklinę*). If you please.¹

Geria

PARATOVAS (*Karandyševui*). Kvieskit ir jį pietų! Mudu su juo visur drauge, aš be jo negaliu.

KARANDYŠEVAS. O jo vardas, tėvavardis?

PARATOVAS. Kas gi anglus vardais vadina! Lorde, milorde...

KARANDYŠEVAS. Argi jis lordas?

PARATOVAS. Žinoma, ne lordas; bet juk jie taip mėgsta. Arba stačiai: ser Robinson.

KARANDYŠEVAS (*Robinsonui*). Ser Robinson, nuolankiai prašau jus šiandien pietų pas mane.

ROBINZONAS. I t h a n k y o u.²

KARANDYŠEVAS (*Ogudalovai*). Charita Ignatjevna, aš vykstu namo, turiu dar pasirūpinti šiuo bei tuo. (*Nusilenkia visiems*) Aš jūsų laikiu, ponai. Reiškiu pagarbą! (*Išeina*)

PARATOVAS (*ima skrybėlę*). Metas ir mums, reikia pasilsėti po kelionės.

VOŽEVATOVAS. Pietums prisirengti.

OGUDALOVA. Luktelėkit, ponai, kam gi visi iš karto.

Ogudalova ir Larisa išeina su Karandyševu į prieškambarį

¹ Jums maloniai leidžiant. (*Angl.*).

² Dėkui. (*Angl.*)

XI scena

Paratovas, Voževatovas ir Robinzonas

VOŽEVATOVAS. Patiko jums jaunikis?

PARATOVAS. Kas gi čia patiks! Kam jis gali patikti! O dar postringauja, tipas, ar nematėt!

VOŽEVATOVAS. Ar jau buvo kas?

PARATOVAS. Buvo šioks toks pokalbis. Šiaušėsi irgi, lyg būtų kam, skiauterę statyt mėgino. Na palaukš, vyruti, bus iš tavęs juoko, vyruti. *(Sudrožia sau delnu per kaktą)* O, kokia puiki mintis! Na, Robinzonai, tavęs laukia nelengvas uždavinys, pasistenk. . .

ROBINZONAS. Kas tokio?

PARATOVAS. O štai kas. . . *(Klausosi)* Ateina. Paskui pasakysiu, ponai.

Jeina Ogudalova ir Larisa

Reiškiu pagarbą.

VOŽEVATOVAS. Iki pasimatymo!

Visi atsisveikina

TREČIASIS VEIKSMAS

VEIKĖJAI

JEVFROSINJA POTAPOVNA, Karandyševo teta

KARANDYŠEVAS

OGUDALOVA

LARISA

PARATOVAS

KNUROVAS

VOŽEVATOVAS

ROBINZONAS

IVANAS

ČIGONAS ILJA

Karandyševo kabinetas. Kambarys apstatytas su pretenzijomis, tačiau be skonio. Vienoje sienoje prikaltas viršum sofos kilimas, ant kurio prikabinėta ginklų. Trejos durys: vienos vidury, dvi šonuose

I scena

Jevfrosinja Potapovna ir Ivanas
(*įeina pro duris kairėje*)

IVANAS. Citrinų prašom duot!

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Kokių citrinų, velne tu?

IVANAS. Itališkų.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Kam tau jų reikia?

IVANAS. Ogi pietūs kai baigsis, tai kas iš ponų kavą gers, o kas arbatą, tai prie arbatos reikalinga.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Nukamavot jūs mane baigtinai ir pabaigtinai šiandien. Spanguolių morso paduok jiems, argi ne vis tiek. Paimk iš mano podėlio grafinuką; tik tu atsargiai, grafinukas senas, kamštis ir taip vos laikosi, laku priklijuotas. Einam, aš pati paduosiu. (*Išeina pro vidurines duris, Ivanas paskui ją*)

Įeina Ogudalova ir Larisa iš kairės

II scena

Ogudalova ir Larisa

LARISA. Oi mama, aš nebesižinojau kur dėtis.

OGUDALOVA. Aš to ir tikėjau iš jo.

LARISA. Kas per pietūs, kas per pietūs! O dar Mokijų Parimionyčių pasikvietė! Ką jis daro?

OGUDALOVA. Taip, pavaišino, nēr kō sakyti.

LARISA. Ach, kaip negerai! Nēr bjauresnės gėdos, kaip gėdytis dėl kito. Štai mes niekuo nekaltos, o gėda, gėda tokia, jog, rodos, bėgtum kažin kur. O jis tarytum nē nepastebi nieko, jis dargi linksmas.

OGUDALOVA. Juk jis ir negali pastebėti: jis nieko neišmano, jis nē matyt nēra matęs, kaip padorūs žmonės pietauja. Jis net mano, jog nustebino visus savo pietų prabangumu, užtat ir linksmas. Bet argi tu nematai? Jį tyčia nugirdyti nori.

LARISA. Ach, ach! Sulaikyk jį, sulaikyk jį!

OGUDALOVA. Kaip sulaikysi! Jis — ne mažas vaikas, metas mokėt be auklės gyvent.

LARISA. Bet jis juk ne kvailas, kaip jis to nemato!

OGUDALOVA. Ne kvailas, bet savimeilis. Iš jo šaiposi, jo vynus giria, jam ir patinka. Patys vien apsimetinėja, kad geria, o jam tik pila, tik pila.

LARISA. Ach! Aš bijau, visko bijau. Kam jie taip daro?

OGUDALOVA. Ogi šiaip, sau dėl pramogos.

LARISA. Bet juk jie mane kankina?

OGUDALOVA. O kam galvoj, kad tu kankiniesi? Mat, Larisa, dar nieko nemačius, o jau kankynė; kas gi bus toliau?

LARISA. Ai, dabar jau po visam; galima nebent apgailestauti; atitaisyti nebegalima.

Ieina Jevfrosinja Potapovna

III scena

Ogudalova, Larisa ir Jevfrosinja Potapovna

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Jau pavalgėt? O arbatos nenorit?

OGUDALOVA. Ne jau, meldžiamoji.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. O vyrai ką?

OGUDALOVA. Jie ten sėdi, šnekasi.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Na, pavalgė ir galėtų keltis; ko dar laukti? Bėda mano galvai tie pietūs: šitiek rūpesčių, šitiek išlaidų! Virėjas — galvažudys, į virtuvę tarytum koks genarolas užkariautojas ateina, žodžio jam pasakyti nedrįšk!

OGUDALOVA. O ko su juo kalbėti? Jeigu jis geras virėjas, tai mokyti jo nereikia.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Tai kad apie mokymą nė kalbos nėra, o gero visokio labai daug išgaišina. Kad taip savo, iš dvaro atsivežta, aš žodžio nepasakyčiau; bet kad pirкта, brangu, tai ir gaila. Tik pagalvokit: reikalauja cukraus, vanilijos, želatinos; o ta vanilija brangi, o želatina dar brangesnė. Ir kadgi įdėtų taip sau trupučiuką, dėl kvapo, o dabar — verčia atsivėdėjęs; širdis alpsta, į tokį darbą žiūrint.

OGUDALOVA. Taip, taupiems žmonėms, žinoma...

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Taupumas kaip taupumas, bet kad žmogus iš proto kraustosi. Imkim kad ir sterlę: argi ne tas pats gardumas, ar ji stambi, ar smulki? O kainos skirtumas — oho, koks! Už pusrublį dešimtį būtų paėmęs, ir baigtas kriukis, o jis po pusrublį už vieną mokėjo.

OGUDALOVA. Na, toms, kur davė per pietus, dar ne pro šalį būtų buvę po Volgą paplaukyti ir paaugti.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Ai, gi yra ir po rublį, ir po du; tegu sau moka, jeigu pinigų neturi kur dėti. Dar jeigu, sakyčiau, dėl kokio aukšto viršininko arba vyskupo — na, taip ir turėtų būti, o čia dabar! Vėlgi vyno pirkti norėjo po rublį butelį ir brangesnio, tai gerai dar, kad pirklys doras pasitaikė: imkit, sako, kiek norit, po šešiasdešimt kapeikų butelį, o popieriukus užkljuosim, kokių norėsit! Bet ir vyną davė! Gali sakyti, gerk ir gardžiuokis. Paragavau taurelytę, tai ir gvazdikais kvepia, ir rožėmis kvepia, ir dar kažį kuo. Kur jis bus pigus, jeigu į jį kvapsnių šitiek pridėta! Ir pinigais nemenkas: šešiasdešimt kapeikų už butelį; bet ir verta. O brangiau mokėti neturim iš ko, iš algos gyvenam. Šit mūsų kaimynas vedė, tai jam vien pūkų — pagalvių, patalų, duknų — vežė vežė, vežė vežė, ir vis grynų; paskui kailių — ir lapių, ir kiaunių, ir sabalų! Ir vis į namus, ne iš namų, tai yra iš ko ir šėliotis. O va šalimais valdininkas vedė, tai tam viso labo atvežė tik senus partapijonus. Neprasikursi iš to. Taip lygiai ir mums nedera šaunumų vaikyti.

LARISA (*Ogudalovai*). Bėgčiau iš čia, kur akys veda.

OGUDALOVA. Negalima, deja.

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Gi jei jums ko negera, tai prašom į mano kambarį; čia ateis vyrai, pri rūkys taip, kad kvapo neatgausi. Ko gi aš stoviu! Reikia bėgti, sidabro suskaityti ir užrakinti, žinai, žmonės dabar be sąžinės.

Ogudalova ir Larisa išeina pro duris dešinėje, Jevfrosinja Potapovna — pro vidurines. Pro duris kairėje įeina Paratovas, Knurovas, Vozovatovas

IV scena

Paratovas, Knurovas ir Voževatovas

KNUROVAS. Aš, ponai, važiuoju į klubą pietauti, aš nevalgiau nieko.

PARATOVAS. Luktelkit, Mokijau Parmionyčiaus!

KNUROVAS. Man pirmąkart gyvenime toks atsitikimas. Užsikviečia pietauti įžymius žmones, o nėra ko valgyti... Jis kvailas žmogus, ponai.

PARATOVAS. Mes nesiginčijame. Reikia tiesą pripažinti: jis tikrai kvailas.

KNUROVAS. Ir pats pirmutinis nusigėrė.

VOŽEVATOVAS. Mes tyčia jam taip užtaisėm.

PARATOVAS. Taip, aš padariau, ką buvau sumanęs. Man jau pirma atėjo į galvą: nugirdyti jį gerai ir pažiūrėti, kas išeis.

KNUROVAS. Tai jūsų buvo taip suplanuota?

PARATOVAS. Mes pirma susitarėm. Štai, ponai, tokiems reikalams Robinzonai ir brangūs.

VOŽEVATOVAS. Auksas, ne žmogus.

PARATOVAS. Jei nori šeimininką nugirdyti, turi pats gerti draug su juo. O kas gi gali ryti tą mikstūrą, kurią jis tauriu vyno vardu vadina. O Robinzonas — žmogus, užgrūdintas užsieniniais Jaroslavlį gamybos vynais, jam nė už ką. Jis geria ir vis giria, ragauja čia vieno, čia kito, lygina, skanauja su žinovo mina, o be šeimininko gerti nesutinka; tai ir užkibo ant meškerės. Gerti nepratęs, bene daug jam reikia, beregint ir prisivarė ligi entuziazmo.

KNUROVAS. Tai smagus pokštas; tik man, ponai, ne juokais norisi valgyti.

PARATOVAS. Dar suspėsit. Luktelkit, paprašysim Larisą Dmitrijevną sudainuoti ką nors.

KNUROVAS. Čia kas kita. O kurgi Robinzonas?

VOŽEVATOVAS. Jie ten dar baigia gerti.

[eina Robinzonas]

V scena

Paratovas, Knurovas, Voževatovas ir Robinzonas

ROBINZONAS (*krinta ant sofos*). Žmonės, padėkite! Na, Serž, tu gausi prieš dievą atsakyti už mane!

PARATOVAS. Kas, tu girtas, ar ką?

ROBINZONAS. Girtas! Argi aš skundžiuosi kada? Jei girtas, tai puiku, puikiau norėti nėra ko. Aš su tuo geru nusistatymu čia atvažiavau, su tuo geru nusistatymu ir pasaulyje gyvenu. Tai mano gyvenimo tikslas.

PARATOVAS. Kas gi tau yra?

ROBINZONAS. Aš ~~apnuodytas, aš tuoj pagalbos imsiu~~ šauktis.

PARATOVAS. O ką tu gėrei daugiausia, kokį vyną?

ROBINZONAS. O kas jį žino? Ar aš chemikas, ar ką? Nė vienas aptiekorius nesusigaudys.

PARATOVAS. Bet ant butelio kaip, etiketė kokia?

ROBINZONAS. Ant butelio — „burgundinis“, o butely „kinderbalzamas“ kažkoks. Nepraeis man dovanai šitas marmalas — aš jaučiu.

VOŽEVATOVAS. Žinai, pasitaiko taip: kai gamina vyną, ima ir įdeda pervirš ko nors, neproporcingai. Ar daug čia reikia suklysti? Žmogus — ne mašina. Kad tik musmirų nebūtų per daug įdėję?

ROBINZONAS. Cha, tau juokas. Žmogus galuojasi, o tau smagu.

VOŽEVATOVAS. Galas tau, Robinzonai! Jau mirsi.

ROBINZONAS. Ne, nieko nebus! Mirti aš nesutinku... Ail! Kad bent žinočiau, kuris galas žmogui luošas pasidaro nuo vyno.

VOŽEVATOVAS. Viena akis tau sprogs būtinai, taip ir lauk.

Už scenos Karandyševo balsas: „Ei, duokit mums burgundinio!“

ROBINZONAS. Na štai, malonėkit girdėti, vėl burgundinio! Gelbėkit, žūstu! Serž, pagailek nors tu manęs. Juk

aš pačiame gyvenimo gražume, ponai, iš manęs žmonės daug laukia. Kodėl gi menas turėtų prarasti...

PARATOVAS. Na tik neverk, aš tave išgydysiu; žinau, kokio tau vaisto reikia; kaip ranka atims.

Įeina Karandyšėvas su dėže cigarų

VI scena

Paratovas, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas ir Karandyšėvas

ROBINZONAS (*pažiūrėjęs į kilimą ant sienos*). Kas čia jūsų?

KARANDYŠEVAS. Cigarai.

ROBINZONAS. Ne, iškabinėta kas? Butaforija?

KARANDYŠEVAS. Kokia butaforija? Čia turkiški ginklai.

PARATOVAS. Tai va kas kaltas, kad austrai turkų įveikti negali.

KARANDYŠEVAS. Kaip? Kas per juokai! Meldžiamieji, kas per nesąmonė! Kuo aš kaltas?

PARATOVAS. Jūs susigrobėt iš turkų visus prastus, niekam tikusius ginklus, tad jie, bėdos prisipirti, apsirūpino gerais, angliškais.

VOŽEVATOVAS. Taigi, taigi, štai kas kaltas! Dabar aišku. Na, jums austrai nepadėkos už tai.

KARANDYŠEVAS. Bet kodėl jie niekam tikę? Va šitas pistoletas, pavyzdžiui. (*Nukabina nuo sienos pistoletą*)

PARATOVAS (*ima iš jo pistoletą*). Šitas pistoletas?

KARANDYŠEVAS. Ach, atsargiau, jis užtaisytas.

PARATOVAS. Nebijokit! Užtaisytas, neužtaisytas, pa-vojaus nuo jo tiek pat: jis vis viena nešaus. Pilkit į mane iš penkių žingsnių atstumo, aš leidžiu.

KARANDYŠEVAS. Na ne, ir šitas pistoletas gali praversti.

PARATOVAS. Taip, vinims į sieną kalti. (*Meta pistoletą ant stalo*)

VOŽEVATOVAS. Na ne, nesakykit! Anot priežodžio: „Kartais ir iš pagaliao išsišauna.“

KARANDYŠEVAS (*pasiūlo Paratovui*). Gal cigarų?

PARATOVAS. Tai kad, žiū, brangūs turbūt? Kokie septyni rubliai už šimtą, manau.

KARANDYŠEVAS. Taip, pone, apie tiek: aukšta rūšis, labai aukšta rūšis.

PARATOVAS. Aš tą rūšį žinau: Regalia kopūstissima dos amigos, aš ją laikau draugams vaišinti, o pats nerūkau.

KARANDYŠEVAS (*Knurovui*). Gal malonėtųmėt?

KNUROVAS. Nenoriu aš jūsų cigarų — savus rūkau.

KARANDYŠEVAS. Itin geri cigarai, pone, itin geri.

KNUROVAS. Kad geri, tai ir rūkykit pats.

KARANDYŠEVAS (*Voževatovui*). Gal jūs malonėtųmėt?

VOŽEVATOVAS. Man šitie toli gražu per brangūs; priprasi, paskui ir norėsi. Ne mano snapui šermukšnius lesti: šermukšnio uogos — taurios uogos.

KARANDYŠEVAS. O jūs, ser Robinzon, rūkote?

ROBINZONAS. Ar aš? Keistas klausimas! Duokit šen penketą! (*Pasiima penkis cigarus, išsitraukia iš kišenės popieriaus skiautę ir rūpestingai susivynioja*)

KARANDYŠEVAS. Kodėl gi neužsirūkote?

ROBINZONAS. Ne, kaip galima! Šitokius cigarus rūkyti dera gamtoje, kur gražios vietos.

KARANDYŠEVAS. Bet kodėl taip?

ROBINZONAS. Ogi todėl, kad jei užsirūkysi padoriuose namuose, tai gali gauti muštį, o to aš pakęst negaliu.

VOŽEVATOVAS. Nemėgsti, kai muša?

ROBINZONAS. Ne, nuo pat mažumės esu prieš tai nusistatęs.

KARANDYŠEVAS. Koks jis originalas! A, ponai, koks originalas! Tuoj matyti, kad anglas. (*Balsiai*) O kur mūsų damos? (*Dar balsiau*) Kur damos?

Įeina Ogudalova

VII scena

Paratovas, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas, Karandyšėvas ir Ogudalova

OGUDALOVA. Damos čia, nesirūpinkit. (*Karandyšėvui tyliai*) Ką jūs darote? Pažiūrėkit į save iš šalies!

KARANDYŠEVAS. Aš, atsiprašau, aš save žinau. Štai matot: visi girti, o aš tik įsmagęs. Aš laimingas šiandien, aš triumfuuju.

OGUDALOVA. Triumfuokite, tik ne taip garsiai! (*Prieina prie Paratovo*) Sergejau Sergejevičiaus, liaukitės tyčiotis iš Julijaus Kapitonyčiaus. Mums skaudu matyti: jūs įžeidinėjate mane ir Larisą.

PARATOVAS. Oi tetute, argi aš drįsčiau!

OGUDALOVA. Nejau dar neužmiršot ano susivaidijimo? Gėdą turėtumėt!

PARATOVAS. Ką jūs! Aš, tetute, nekerštingas. Ir, prašom, aš viską užbaigsiu vienu kartu, kad tik jums būtų malonu. Julijau Kapitonyčiaus!

KARANDYŠEVAS. Ko jums reikia?

PARATOVAS. Norit bruderšaftą su manim sugerti?

OGUDALOVA. Šitaip tai gerai. Dėkui jums!

KARANDYŠEVAS. Bruderšaftą, sakote? Prašom, su malonumu.

PARATOVAS (*Ogudalovai*). Ir paprašykit čionai Larisą Dmitrijevną! Ko ji slepiasi nuo mūsų!

OGUDALOVA. Gerai, atvesiu ją. (*Išeina*)

KARANDYŠEVAS. Ko gi mes gersim? Burgundinio?

PARATOVAS. Ne jau, meldžiamasis, už burgundinį ačiū! Aš žmogus paprastas.

KARANDYŠEVAS. Tai ko gersim?

PARATOVAS. Žinot ką: įdomu dabar būtų mudviem konjako išgerti. Konjako turite?

KARANDYŠEVAS. Kaip neturėsiu! Aš visko turiu. Ei, Ivanai, konjako!

PARATOVAS. Kam dar nešti, mes ten išgersim; tik liepkit paduoti stiklainaites, aš taurelių nepripažįstu.

ROBINZONAS. Ko gi jūs iš karto nesakėt, kad konjako turit? Kiek brangaus laiko sugaišta!

VOŽEVATOVAS. Kaip jis pagyvėjo!

ROBINZONAS. Su šituo gėrimu aš moku apsieiti, esu prie jo prisitaikęs.

Paratovas ir Karandyševas išeina pro duris kairėje

VIII scena

Knurovas, Voževatovas ir Robinzonas

ROBINZONAS (*žiūri pro duris kairėje*). Žuvo Karandyševas. Aš pradėjau, o Seržas jį pribaigs. Prisipila, stoji tinkama poza; gyvasis paveikslas. Pažiūrėkit, kokia Seržo šypsena! Tikras Bertramas. (*Dainuoja iš „Roberto“*) „Tu man globėjas! — Aš tau globėjas. — Ir užtarėjas! — Ir užtarėjas.“ Na, prarijo. Bučiuojasi. (*Dainuoja*) „Laimė šviesi! — Žuvęs esi!“ Ai, išneša Ivanas konjaką, išneša! (*Balsiai*) Kur tu, ei, neišnešk! Aš jo seniai laukiu. (*Išbėga*)

Pro vidurines duris įeina Ilja

IX scena

Knurovas, Voževatovas, Ilja, paskiau Paratovas

VOŽEVATOVAS. Ko tau, Ilja?

ILJA. Ogi va: mūsiškiai pasiruošę, susirinkę visi lig vieno, laukia bulvare. Kada važiuoti liepsite?

VOŽEVATOVAS. Tuoju visi kartu važiuosim, palūkėkit truputėlį!

ILJA. Gerai. Kaip jūs liepsit, taip ir bus.

Įeina Paratovas

PARATOVAS. O, Ilja! Pasiruošę?

ILJA. Pasiruošę, Sergejau Sergejičiau.

PARATOVAS. Gitarą turi?

ILJA. Nepaėmiau, Sergejau Sergejičiau.

PARATOVAS. Gitarą būtinai, girdi?

ILJA. Tučtuojau paimsiu, Sergejau Sergejičiau! (*Iš-eina*)

PARATOVAS. Aš noriu paprašyti Larisą Dmitrijevną sudainuoti mums ką nors, ir galėsim važiuoti už Volgos.

KNUROVAS. Nelinksma bus iškyla be Larisos Dmitrijevnos. Štai jeigu... Brangiai mokėti galima už tokį malonumą.

VOŽEVATOVAS. Jei Larisa Dmitrijevna važiuotų, aš iš smagumo visiems yrėjams po rublį padalinčiau.

PARATOVAS. Įsivaizduokit, ponai, aš ir pats apie tai galvoju; štai kaip mes sutariame.

KNUROVAS. Bet galimybė ar yra?

PARATOVAS. Pasauly nėra negalimų dalykų, sako filosofai.

KNUROVAS. O Robinzonas, ponai, nereikalingas. Pasijuokėm, ir užteks. Nusigers jis ten kaip gyvulys — ir kas gerumo! Šita iškyla — rimtas dalykas, jis mums visai ne kompanija. (*Rodo į duris*) Antai kaip jis prie konjako pripuolė.

VOŽEVATOVAS. Tai neimti jo.

PARATOVAS. Vis tiek prilips kaip nors!

VOŽEVATOVAS. Luktelkit, ponai, aš juo nusikratysiu. (*Pro duris*) Robinzonai!

Ieina Robinzonas

X scena

Paratovas, Knurovas, Voževatovas, ir Robinzonas

ROBINZONAS. Ko tau?

VOŽEVATOVAS (*tyliai*). Nori važiuoti į Paryžių?

ROBINZONAS. Kaip į Paryžių, kada?

VOŽEVATOVAS. Šiandien vakare.

ROBINZONAS. O kad mes už Volgos ruošėmės.

VOŽEVATOVAS. Kaip nori; važiuok už Volgos, o aš į Paryžių.

ROBINZONAS. Kadgi aš paso neturiu.

VOŽEVATOVAS. Tai jau mano dalykas.

ROBINZONAS. Aš — prašom!

VOŽEVATOVAS. Tad iš čia važiuosim kartu. Aš tave užvešiu į savo butą; ten ir lauk manęs, pasilsėk, numik. Man reikia dar užsukti į vieną kitą vietą mieste.

ROBINZONAS. O įdomu ir čigonų pasiklausti.

VOŽEVATOVAS. O dar būtum artistas! Gėdą turėk! Čigonų dainų klausytis — obskurantų darbas! Argi palyginsi italų operą arba operetę linksmutę! Štai ko tau reikia klausytis. Juk ir pats turbūt vaidinai?

ROBINZONAS. Ir dar kaip! Aš „Paukščiuose giesmininkuose“ vaidinau.

VOŽEVATOVAS. Ką?

ROBINZONAS. Notarą.

VOŽEVATOVAS. Na, tai kaip šitokiam artistui Paryžiaus neaplankyti! Po Paryžiaus kaip tu vertinamas būsi!

ROBINZONAS. Ranką!

VOŽEVATOVAS. Važiuoji?

ROBINZONAS. Važiuoju.

VOŽEVATOVAS (*Paratovui*). Kaip jis čia dainavo iš „Roberto“! Balsas koks!

PARATOVAS. O šit mudu su juo Nižnyje per prekymetį ko pridarysim!

ROBINZONAS. Ar aš ten važiuosiu, pasiklaustum pirma.

PARATOVAS. Kaip tai?

ROBINZONAS. Obskurantizmo aš ir be prekymečio matau pakankamai.

PARATOVAS. Oho, kad užšnekėjo!

ROBINZONAS. Apsišvietę žmonės dabar į Europą važiuoja, o ne po prekymečius daužosi.

PARATOVAS. Kurias gi Europos šalis ir miestus keatine pradžiuginti savo apsilankymu?

ROBINZONAS. Žinoma, Paryžių, aš jau seniai rengiuosi ten.

VOŽEVATOVAS. Mudu su juo šįvakar išvažiuojam.

PARATOVAS. A, štai kaip! Laimingos kelionės! Į Paryžių tau išties reikia nuvažiuoti. Tenai tavęs tik ir be-trūksta. O kurgi šeiminkas?

ROBINZONAS. Jis ten, sakė, siurprizą mums rengia.
*Sueina iš dešinės Ogudalova ir Larisa, iš kairės
Karandyševas ir Ivanas*

XI scena

*Ogudalova, Larisa, Paratovas, Knurovas,
Voževatovas, Robinzonas, Karandyševas,
Ivanas, paskiau Ilja ir Jevfrosinja Potapovna*

PARATOVAS (*Larisai*). Ko jūs nuo mūsų atsiskyrėte?

LARISA. Man kažko negera truputį.

PARATOVAS. O mudu su jūsų jaunikiu ką tik bruderšaftą sugėrėm. Dabar jau draugai per amžius.

LARISA. Dėkui jums. (*Spaudžia ranką Paratovui*)

KARANDYŠEVAS (*Paratovui*). Serž!

PARATOVAS (*Larisai*). Štai matote, kokia artuma. (*Karandyševui*) Ko tau?

KARANDYŠEVAS. Tavęs klausia tenai.

PARATOVAS. Kas toks?

IVANAS. Čigonas Ilja.

PARATOVAS. Tai kviesk jį čia.

Ivanas išeina

Ponai, atleiskit, kad aš kviečiu Ilją į mūsų draugę. Tai mano geriausias bičiulis. Kur mane priima, turi priimti ir mano bičiulius. Toks mano principas.

VOŽEVATOVAS (*Larisai tylomis*). Aš naują dainelę moku.

LARISA. Graži?

VOŽEVATOVAS. Neregėtai! „Eisim mudu į pievelę kupolių rašyti...“

LARISA. Tai žaisminga.

VOŽEVATOVAS. Aš jus išmokysiu.

Išina Ilja su gitara

PARATOVAS (*Larisai*). Leiskite, Larisa Dmitrijevna, jus paprašyti pradžiuginti mus! Padainuokit mums koki

romansą ar dainelę! Aš jūsų ištisus metus negirdėjau, o turbūt ir nebeišgirsiu daugiau.

KNUROVAS. Leiskite ir man pakartoti tą patį prašymą!

KARANDYŠEVAS. Negalima, ponai, negalima, Larisa Dmitrijevna nedainuos.

PARATOVAS. Bet iš kur tu žinai, kad nedainuos? O gal ir dainuos.

LARISA. Atleiskite, ponai, aš ir nenusiteikusi šiandien, ir balso neturiu.

KNUROVAS. Ką nors, ką patį pasirinksit!

KARANDYŠEVAS. Jau jei aš sakau, kad nedainuos, tai ir nedainuos.

PARATOVAS. Nagi pažiūrėsim. Mes gražiai paprašysim, ant kelių atsiklaupsim.

VOŽEVATOVAS. Tą tai aš kaipmat, aš žmogus pašlankus.

KARANDYŠEVAS. Ne, ne, ir neprašykit, negalima; aš draudžiu.

OGUDALOVA. Ką jūs! Drauskit, kai teisę turėsit, o kol kas palaukit drausti, per anksti dar.

KARANDYŠEVAS. Ne, ne! Aš įsakmiai uždraudžiu.

LARISA. Jūs uždraudžiate? Tai aš dainuosiu, ponai.

Karandyševas, pyktelėjęs, pasitraukia į kampą ir sėdasi

PARATOVAS. Ilja!

ILJA. Ką dainuosim, panele?

LARISA. „Bereikalingai“.

ILJA (*derindamas gitarą*). Ė, kad taip trečias balsas būtų! Ai, bėda! Koks tenoras buvo! Ir — per savo kvailumą.

(Dainuoja dviem balsais)

Bereikalingai, beprasmingai
Negundyk švelnumu senu!
Ką reiškia širdžiai neviltiniai
Kerai užgesusių dienų?

Kiekvienas savaip išreiškia gėrėjimąsi. Paratovas sėdi, pirštus suleidęs sau į plaukus. Sulig antru posmu įstoja Robinzonas

Nebetikiu aš meile tavo
Nei tavo žodžiais, nei jausmais,
Nebepasitikiu sapnais,
Kurie tiek kart mane apgavo.

ILJA (*Robinzonui*). O tai dėkui, ponuti. Išvadavai.

KNUROVAS (*Larisai*). Didelis malonumas jus matyti, o dar didesnis malonumas klausytis jūsų.

PARATOVAS (*paniurusiu veidu*). Rodos, iš proto išeisiu. (*Bučiuoja ranką Larisai*)

VOŽEVATOVAS. Pasiklausyti ir numirti — va kaip yra! (*Karandyševui*) O jūs norėjot atimti mums šį malonumą.

KARANDYŠEVAS. Aš, ponai, ne mažiau už jus žaviuosi Larisos Dmitrijevnos dainavimu. Mes dabar išgersim šampano į jos sveikatą.

VOŽEVATOVAS. Protingos kalbos bepigu ir klausyti.

KARANDYŠEVAS (*balsiai*). Šampano paduokit!

OGUDALOVA (*tyliai*). Tyliau! Ko jūs rékiat!

KARANDYŠEVAS. Atsiprašau, aš savo namuose. Aš žinau, ką darau. (*Balsiai*) Šampano paduokit!

Įeina Jevfrosinja Potapovna

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Šampano, dar ko ar ne užsimanysi? Kas minutė čia to, čia kito — galo nėra.

KARANDYŠEVAS. Nesikiškite į ne savo reikalus! Vykdykit, kas paliepta!

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Tai eik pats! Aš jau nuo kojų nusivariau; aš gal nuo pat ryto nevalgiusi dar. (*Išeina*)

Karandyševas išeina pro kairiąsias duris

OGUDALOVA. Klausykit, Julijau Kapitonyčiaul!.. (*Išeina paskui Karandyševą*)

PARATOVAS. Ilja, sukrusk! Kateriai kad būtų paruošti! Mes tuojau atvažiuosim.

Ilja išeina pro vidurines duris

VOŽEVATOVAS (*Knurovui*). Palikim jį vieną su Larisa Dmitrijevna. (*Robinzonui*) Robinzonai, žiūrėk, aure Ivanas konjaką nuneša.

ROBINZONAS. Aš jį užmušiu! Man lengviau su gyvybe skirtis!

Išeina kairėn Knurovas, Voževatovas ir Robinzonas

XII scena

Larisa ir Paratovas

PARATOVAS. Kerėtoja! (*Aistringai žiūri į Larisą*) Kaip aš keikiau save, kai jūs dainavot!

LARISA. Už ką?

PARATOVAS. Juk aš — ne medinis; prarasti tokią brangenybę kaip jūs — argi lengva?

LARISA. Kas gi kaltas?

PARATOVAS. Aišku, aš, ir daug kaltesnis, negu jūs manote. Aš turiu niekinti save.

LARISA. Už ką gi, sakykite!

PARATOVAS. Kam pabėgau nuo jūsų! Į ką išmainiau jus?

LARISA. Kodėl gi taip padarėte?

PARATOVAS. Ach, kodėl! Aišku, drąsos stigo. Reikėjo pataisyti turtinę padėtį. Bet — tuščia jos; tos padėties! Aš pralošiau daugiau nei turtą, aš praradau jus. Aš ir pats kenčiu, ir jus priverčiau kentėti.

LARISA. Taip, reikia tiesą sakyti, jūs ilgam užnuodijote man gyvenimą.

PARATOVAS. Neskubėkit, neskubėkit kaltinti mane! Aš dar nesu visai suvulgarėjęs, paskutiniu storžieviu pavirtęs; įgimto vertelgos būdo aš neturiu; taurūs jausmai

manyje dar neišblėse. Dar keletas tokių minučių, ir... dar keletas tokių minučių. . .

LARISA (*tyliai*). Kalbėkite!

PARATOVAS. Aš mesiu visus išskaičiavimus, ir jau jokia jėga nebeišplės jūsų iš manęs, nebent kartu su gyvybe.

LARISA. Ko tad jūs norite?

PARATOVAS. Matyti jus, klausytis jūsų... Aš rytoj išvažiuoju.

LARISA (*nuleidžia galvą*). Rytoj.

PARATOVAS. Klausytis jūsų žavingo balso, užmiršti visą pasaulį ir svajoti apie vienintelę palaimą.

LARISA (*tyliai*). Kokią?

PARATOVAS. Apie palaimą būti jūsų vergu, būti prie jūsų kojų.

LARISA. Tačiau kaip?

PARATOVAS. Klausykit: mes visu būriu važiuojam pasiplaukioti po Volgą kateriais — važiuokim!

LARISA. Ach, o čionai? Aš nežinau, tiesiog... Kaipgi čionai?

PARATOVAS. Kas „čionai“? Čionai tuoj suvažiuos: Karandyševo teta, ponios su margomis šilko sukniomis; ~~šnekės apie grybų sūdymą.~~

LARISA. Kada gi važiuoti?

PARATOVAS. Tuoju.

LARISA. Tuoju?

PARATOVAS. Tuoju arba niekad.

LARISA. Važiuojam.

PARATOVAS. Kaip, jūs ryžtatės važiuoti už Volgos?

LARISA. Kur tiktai norit.

PARATOVAS. Su mumis, dabar?

LARISA. Kada tiktai norit.

PARATOVAS. Na, prisipažįstu, aukštesnio ir kilnesnio aš nieko ir ~~įsivaizduoti negaliu.~~ Žavingoji būtybė! Valdove mano!

LARISA. Jūs — mano valdovas!

Sueina Ogudalova, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas, Karandyševas ir Ivanas su padėklų, apstatytu šampano stiklinėmis

XIII scena

*Ogudalova, Larisa, Paratovas, Knurovas,
Voževatovas, Robinzonas, Karandyševas
ir Ivanas*

PARATOVAS (*Knurovui ir Voževatovui*). Ji važiuos.

KARANDYŠEVAS. Ponai, aš siūlau tostą už Larisą Dmitrijevną.

Visi ima stiklines

Ponai, jūs ką tiktai žavėjotės Larisos Dmitrijevnos talentu. Jūsų pagyrimai — jai ne naujiena; nuo pat mažumės ji apsupta garbintojų, kurie ją liaupsina į akis kiekviena patogia proga. Taip, ponai, talentų ji turi iš tikro daug. Bet ne dėl jų aš noriu ją girti. Svarbiausia, neįkainojama Larisos Dmitrijevnos vertybė — tai yra, ponai... tai yra, ponai...

VOŽEVATOVAS. Susipainios.

PARATOVAS. Neims galas; iškašes atmintinai.

KARANDYŠEVAS. ...tai yra, ponai, jos mokėjimas vertinti ir pasirinkti žmones. Taip! Larisa Dmitrijevna žino, kad ne visa auksas, kas blizga. Ji moka atskirti auksą nuo blizgučių. Daug blizguojančių jaunų vyrų sukosi apie ją, tačiau ji blizgučių spindesiu nesusiviliojo. Ji ieškojo sau žmogaus ne blizgančio, bet vertingo...

PARATOVAS (*giriamai*). Bravo, bravo!

KARANDYŠEVAS. Ir išsirinko...

PARATOVAS. Jus! Bravo! Bravo!

VOŽEVATOVAS ir ROBINZONAS. Bravo, bravo!

KARANDYŠEVAS. Taip, ponai, aš ne tik drįstu, aš turiu teisę didžiutis ir didžiuojuosi. Ji mane suprato, įvertino ir, visus aplenkdamą, pirmenybę atidavė man. Atleiskite, ponai, galbūt ne visiems malonu tai girdėti; bet aš laikau savo pareiga viešai padėkoti Larisai Dmitrijevnai už tokį manęs išaukštinimą. Ponai, aš pats geriu ir siūlau visiems išgerti į mano nuotakos sveikatą!

PARATOVAS, VOŽEVATOVAS ir ROBINZONAS. Ura!

PARATOVAS (*Karandyševui*). Yra dar vyno?

KARANDYŠEVAS. Žinoma, yra, kaipgi nebus! Ką tu kalbi? Jau aš rasiu.

PARATOVAS. Reikia dar tostą gerti.

KARANDYŠEVAS. Kokį?

PARATOVAS. Į sveikatą laimingiausio iš mirtingųjų — Julijaus Kapitonvyčiaus Karandyševo.

KARANDYŠEVAS. Ak, taip. Tai tu pasiūlysi? Tu ir pasiūlyk, Serž! O aš einu vyno paieškoti; aš rasiu. (*Iš-eina*)

KNUROVAS. Na, gero daikto po truputį. Likit sveiki! Aš užsiksiu pavalgyti ir tuoj pat į rinkimosi punktą. (*Nusilenkia damoms*)

VOŽEVATOVAS (*rodydamas į vidurines duris*). Pro čia išeikit, Mokijau Parmionyčiau. Čia — tiesiai į prieškambarį, niekas jūsų nė nepastebės.

K n u r o v a s išeina

PARATOVAS (*Voževatovui*). Ir mes tuoj važiuojam. (*Larisai*) Renkitės!

L a r i s a išeina dešinėn

VOŽEVATOVAS. Nebelaukę tosto?

PARATOVAS. Taip geriau.

VOŽEVATOVAS. Kuo geriau?

PARATOVAS. Juokingiau.

Pasirodo L a r i s a su skrybėlaite rankose

VOŽEVATOVAS. Tikrai juokingiau. Robinzonai! Važiuojam!

ROBINZONAS. Kur?

VOŽEVATOVAS. Namo, rengtis į Paryžių.

R o b i n z o n a s ir V o ž e v a t o v a s nusilenkia ir iš-eina

PARATOVAS (*Larisai tyliai*). Važiuojam! (*Iš-eina*)

LARISA (*Ogudalovai*). Sudieu, mama!

OGUDALOVA. Kas čia dabar? Kur tu?

LARISA. Arba tu džiaugsies, mama, arba ieškosi manęs Volgoje.

OGUDALOVA. Tai gražiausia! Ką tu!

LARISA. Matyt, nuo savo likimo nepabėgsi. (*Iš-eina*)

OGUDALOVA. Štai galų gale iki ko priėjo: visuotinis bėgsmas! Ach Larisa!.. Vytis man ją ar ne? Ne, kuriam galui!.. Kas ten bus, kas ne,—visgi aplink ją — žmonės... O čia — kad ir pamesim, nedidelis nuostolis!

Įeina Karandyšėvas ir Ivanas su buteliu šampano

XIV scena

Ogudalova, Karandyšėvas, Ivanas, paskiau Jevfrosinja Potapovna

KARANDYŠEVAS. Aš, ponai... (*Dairosi kambaryje*) Kurgi jie? Išvažiavo? O tai mandagu, nėra ko sakyti! Na, taip dar geriau! Betgi kada jie suspėjo? Ir jūs, ko gero, išvažiuosit? Ne, jau jūs su Larisa Dmitrijevna tai palūkėkit! Įsižeidė? — suprantu. Na, ir puiku! Ir mes pabūsime glaudžiamės šeimos būrelyje... O kurgi Larisa Dmitrijevna? (*Prie durų dešinėje*) Tetute, ar pas jus Larisa Dmitrijevna?

JEVFROSINJA POTAPOVNA (*įeidama*). Jokios pas mane tavo Larisos Dmitrijevnos nėra.

KARANDYŠEVAS. Tai kaip čia yra, iš tikrųjų? Ivanai, kur pasidėjo visi ponai ir Larisa Dmitrijevna?

IVANAS. Larisa Dmitrijevna, reikia manyti, su ponais drauge išvažiavo... Užtat kad mat ponai už Volgos ketino, ten jų piknikas ar kas.

KARANDYŠEVAS. Kaip už Volgos?

IVANAS. Ogi su kateriais. Ir indai, ir vynai, viskas iš mūsų imta; jau kadaį kadės išsiųsta; na, ir patarnautojai — viskas kaip turi būti, pons.

KARANDYŠEVAS (*sėdasi ir griebiasi už galvos*). Ach, kas dedasi, kas dedasi?

IVANAS. Ir čigonai, ir muzika su jais — viskas kaip turi būti.

KARANDYŠEVAS (*ima karščiuotis*). Charita Ignatjevna, kur jūsų duktė? Atsakykite man, kur jūsų duktė?

OGUDALOVA. Aš pas jus atvežiau dukterį, Julijau Kapitonyčiau; jūs man pasakykit, kur mano duktė!

KARANDYŠEVAS. Ir viskas iš anksto numatyta, apgalvota — visi jūs prieš mane susimokėte... (Su ašaromis) Koks žiaurumas, koks nežmoniškas žiaurumas!

OGUDALOVA. Nereikėjo triumfuoti be laiko!

KARANDYŠEVAS. Taip, tai juokinga... Aš juokingas žmogus... Pats žinau, kad aš juokingas žmogus. Bet kas gi žmones baudžia už tai, kad jie juokingi? Aš juokingas — na, ir juokis iš manęs, juokis akyse! Ateikit pas mane pietauti, gerkit mano vyną ir plūskit mane, juokitės iš manęs — aš to vertas. Tačiau sulaužyti krūtinę juokingam žmogui, išplėsti širdį, blokti po kojų ir mindžioti! Och, och! Kaip man gyventi! Kaip man gyventi!

JEVFROSINJA POTAPOVNA. Liaukis tu, liaukis! Nėr čia dėl ko taip galuotis!

KARANDYŠEVAS. Ir juk tai ne galvažudžiai kokie, tai gerbtini žmonės... Tai vis Charitos Ignatjevnos bičiuliai.

OGUDALOVA. Aš nieko nežinau.

KARANDYŠEVAS. Ne, jūs — viena gauja, visi einat išvien. Bet žinokit, Charita Ignatjevna, kad ir nuolaidžiausią žmogų galima įvaryti į pasiūtį. Ne visi nusikaltėliai yra piktadariai, ir ramiausias žmogus ryšis žengti nusikalstamą žingsnį, kai kitos išeities nebeturės. Jei man šiame pasaulyjebelieka tiktai arba pasikarti iš gėdos ir nusiminimo, arba keršyti, tai aš jau verčiau keršysiu. Nebėra man dabar nei baimės, nei įstatymo, nei pasigalėjimo; vien tik tūžmas padūkęs, vien keršto troškimas dusina mane. Aš keršysiu kiekvienam iš jų, kiekvienam, kol nugalabys mane patį. (*Stveria nuo stalo pistoletą ir išbėga*)

OGUDALOVA. Ką jis ten pasigavo?

IVANAS. Pistoletą.

OGUDALOVA. Vykis ji, vykis, rėk, kad sulaikytų žmonės.

VEIKĖJAI

PARATOVAS
KNUROVAS
VOŽEVATOVAS
ROBINZONAS
LARISA
KARANDYŠEVAS
ILJA
GAVRILA
IVANAS
ČIGONAI IR ČIGONĖS

Pirmojo veiksmo dekoracijos. Šviesi vasaros naktis

I scena

*Robinzonas su biliardo lazda rankose ir Ivanas
išeina iš kavinės*

IVANAS. Lazdutę prašom atiduoti!

ROBINZONAS. Neatiduosiu. Tu lošk su manim! Ko tu nenori lošti?

IVANAS. Kaipgi su jumis lošti, kad pinigų nemokate!

ROBINZONAS. Aš paskui atiduosiu. Mano pinigai pas Vasilijų Danilyčių, jis išvažiavo ir pinigus išsivežė. Argi tu netiki?

IVANAS. O ko jūs nevažiavot su jais į pikniką?

ROBINZONAS. Aš užmigau; jis nedrįso manęs trukdyti, budinti, na, ir išvažiavo vienas. Einam lošti!

IVANAS. Negalima, pons, lošimas nelygus: aš statau pinigus, o jūs — ne; jei išlošiat — imat, o jei pralošiat — neatiduodat. Statykit pinigus, pons!

ROBINZONAS. Tai kas, galgi aš nekreditingas? Keista! Pirmą miestą tokį matau; aš visur, po visą Rusiją, vis daugiausia — kreditan.

IVANAS. Tuo tai aš visiškai tikiu. Galit reikalauti, ko tik norit,— paduosim; žinodami, kokie ponai yra Sergejus Sergejičius ir Vasilijus Danilyčius, mes privalome duoti jums kreditan; o prie lošimo reikia pinigų, pons.

ROBINZONAS. Reikėjo iš karto taip sakyti. Te lazda ir duok butelį... ko, kažin?..

IVANAS. Portveino yra neblogo.

ROBINZONAS. Aš juk pigaus negeriu.

IVANAS. Brangaus paduosiu.

ROBINZONAS. Ir liepk man paruošti... žinai, to... kaip jis... .

IVANAS. Dubeltų pakepti galima; gal įsakysit?

ROBINZONAS. O taigi, dubeltų duokit.

IVANAS. Klausau, pons. (*Išeina*)

ROBINZONAS. Jie susimanė juoko iš manęs patraukti; na, ir puiku, ir aš iš jų juoką trauksiu. Aš, širdperšos pagautas, privarysiu jų sąskaita bent dvidešimt penkis rublius, tegu moka. Jie mano, kad man jų draugija labai reikalinga,— klysta; man kad tik kreditas; šiaip aš ir vienas nenuobodžiauju, aš ir „solo“ moku itin linksmus dalykus vaidinti. Dar kad taip pinigų pasiskolinus, idant džiaugsmas būtų pilnas... .

[eina I v a n a s su buteliu]

IVANAS (*stato butelį*). Dubeltais užsakyti, pons.

ROBINZONAS. Aš čionai teatrą imu nuomon.

IVANAS. Gerai darot, pons.

ROBINZONAS. Nežinau, kam bufetą išnuomoti. Tavo šeimininkas ar neimtų?

IVANAS. Kodėl gi ne!

ROBINZONAS. Tiktai man — kad užlaikytų tvarkingai! Ir dėl tikrumo — rankpinigių kuo daugiau tuoju pat!

IVANAS. Ne, jau jis pamokytas, rankpinigių neduos: jau du jį apmovė tokiu būdu.

ROBINZONAS. Jau du? Žinoma, jeigu jau du... .

IVANAS. Tai trečiu nebetikės.

ROBINZONAS. Kokie žmonės! Stebiuosi. Visur suspėja: kur tiktai galima paimti, visur jau paimta, nelytėtų vietų nebėr. Na, tiek to, nereikia man jo. Tu jam nesa-

kyk nieko, nes pamanyš, kad ir aš noriu apmauti, o aš išdidus.

IVANAS. Taigi, žinoma, kas be ko... O kaip antai ponas Karandyšėvas supyko, kai visi svečiai staiga išvažiavo! Labai širdijosi, net nušauti kažką ketino, taip su pistoletu ir išdūmė iš namų.

ROBINZONAS. Su pistoletu? Tai negerai.

IVANAS. Įsikaušęs atsakančiai buvo; manau, jam tas praeis pamažu. Bulvarą perėjo porą kartų... aure ir dabar eina.

ROBINZONAS (*pabūgęs*). Sakai, su pistoletu? Nušauti kažką ketino — gal visgi ne mane?

IVANAS. To tai negaliu jums pasakyti. (*Išsina*)

Išsina Karandyšėvas. Robinzonas taikosi pasislėpti už butelio

II scena

Robinzonas, Karandyšėvas, paskiau Ivanas

KARANDYŠEVAS (*prieina prie Robinzono*). Kur jūsų draugai, ponas Robinzonai?

ROBINZONAS. Kokie draugai? Aš neturiu draugų.

KARANDYŠEVAS. O tie ponai, kur pas mane pietavo drauge su jumis?

ROBINZONAS. Kokie jie ~~man draugai~~? Taip sau tik... atsitiktiniai pažistami...

KARANDYŠEVAS. Tai nežinote, kur jie dabar?

ROBINZONAS. Negaliu pasakyti, aš stengiuosi nusišalinti nuo tos kompanijos; aš žmogus ramus, žinote... šeimyniškas.

KARANDYŠEVAS. Jūs — šeimyniškas?

ROBINZONAS. Labai šeimyniškas... Man ramus šeimos gyvenimas vertesnis už viską; o jau nepasitenkini mai kokie ar vaidai — dieve saugok; mėgstu ir pašnekučiuoti, jei tiktai šneka išmintinga, padori, apie meną, pavyzdžiui... Na, su kilniu žmogumi, šit kaip jūs, galima ir išgerti truputį. Gal malonėsite?

KARANDYŠEVAS. Nenoriu.

ROBINZONAS. Kaip patinka. Svarbiausia, nemalonu-
mų kad nebūtų.

KARANDYŠEVAS. Bet jūs turėtumėt žinoti, kur jie.

ROBINZONAS. Girtuokliauja kur nors; ką gi jiems
daugiau veikti!

KARANDYŠEVAS. Sako, jie už Volgos išvyko?

ROBINZONAS. Labai gali būti.

KARANDYŠEVAS. Jūsų nevadino su savimi?

ROBINZONAS. Ne; aš žmogus šeimyniškas.

KARANDYŠEVAS. O kada jie grįš?

ROBINZONAS. To tai nė patys jie, manau, nežino.
Paryčiais parsiras.

KARANDYŠEVAS. Paryčiais?

ROBINZONAS. Gal ir anksčiau.

KARANDYŠEVAS. Vis dėlto reikia palaukti; turiu su
kai kuo iš jų pasiaiškinti.

ROBINZONAS. Jei laukti, tai prieplaukoje; čia jiems
nėr ko eiti. Iš prieplaukos važiuos tiesiai namo. Valgyt,
gert negi benorės. Juk ir taip sotūs.

KARANDYŠEVAS. Tiktai kurioj prieplaukoj? Prie-
plaukų daug.

ROBINZONAS. Kurioj norite, tiktai ne čia; čia jų
nesulauksit.

KARANDYŠEVAS. Na gerai, einu į prieplauką. Sudieu.
(*Paduoda ranką Robinzonui*) Palydėt manęs nenorit?

ROBINZONAS. Ne, dovanokit, aš žmogus šeimyniš-
kas.

Karandyševas išeina

Ivanai, Ivanai!

Ieina Ivanas

Padenk man kambary ir vyną pernešk ten!

IVANAS. Kambary, pons, tvanku. Kam save kamuoti!

ROBINZONAS. Ne, man ore vakarais būti nesveika,
daktarai draudžia. O jeigu šitas ponas klaus, tai sakyk,
kad manęs nėra. (*Ieina į kavinę*)

Iš kavinės išeina Gavrila

III scena

Gavrila ir Ivanas

GAVRILA. Žiūrėjai į Volgą? Nematyti mūsųškių?

IVANAS. Turbūt parvažiavo.

GAVRILA. Kaip tai?

IVANAS. Ogi pakalnėj triukšmas, juodasnukiai armazuoja. *(Ima nuo stalo butelį ir išeina į kavinę)*

Ieina Ilja ir čigonų choras

IV scena

Gavrila, Ilja, čigonai ir čigonės

GAVRILA. Gerai suvažinėjot?

ILJA. I i i, gerai! Taip gerai, jog nė kaip apsakyti!

GAVRILA. Ponai linksmi?

ILJA. Prisilinksmino, oi, kad prisilinksmino, duok dieve į sveikatą! Čionai ateina; visą naktį už kad kokioj.

GAVRILA *(trina rankas)*. Tai jūs eikit, sėskitės! Moterims liepsiu arbatos paduoti, o jūs į bufetą — užkąskite!

ILJA. Senėms prie arbatos romo liepk duoti — mėgsta jos.

Ilja, čigonai ir čigonės, Gavrila sueina į kavinę. Ateina Knurovas ir Voževatovas

V scena

Knurovas ir Voževatovas

KNUROVAS. Regis, drama prasideda.

VOŽEVATOVAS. Panašu.

KNUROVAS. Larisai Dmitrijevnai, mačiau, ir ašarytės jau rodosi.

VOŽEVATOVAS. Joms nepirkta.

KNUROVAS. Kaip sau norit, jos padėtis nepavydėtina.

VOŽEVATOVAS. Susitvarkys gal kaip nors.

KNUROVAS. Na, kažin.

VOŽEVATOVAS. Karandyšėvas paniurzgės truputį, pasimaivys, kiek jam reikalinga, ir vėl bus, koks buvo.

KNUROVAS. Bet ji nebebus, kokia buvo. Juk mesti jaunikį vos ne vestuvių išvakarėse reikia turėti pagrindą. Jūs pagalvokit: Sergejus Sergejičius atvažiavo vienai dienai, ir jinai dėl jo meta jaunikį, su kuriuo reikės gyventi visą amžių. Vadinasi, ji turi viltį, kad Sergejus Sergejičius ją ims; antraip — kam gi jis jai!

VOŽEVATOVAS. Tai jūs manot, kad apgaulės esama, kad jis vėl ją žodžiais paviliojo?

KNUROVAS. Jokios abejonės. Ir turbūt pažadai buvo konkretūs ir rimti, nes kaipgi ji būtų patikėjusi žmogumi, kuris jau sykį ją suvylė!

VOŽEVATOVAS. Stebėtis nebūtų ko; Sergejus Sergejičius prieš jokių barjerų nestabčioja: vyras drąsus.

KNUROVAS. Nors kažkaip drąsus, o milijoninės nuotakos į Larisą Dmitrijevną nemainys.

VOŽEVATOVAS. Kur jau! Koks jam išskaičiavimas!

KNUROVAS. Tad pagalvokit, kaip dabar jai, vargšei!

VOŽEVATOVAS. Ką padarysi! Ne iš mūsų kaltės, mes čia pašaliniai.

Kavinės prieduryje pasirodo Robinzonas

VI scena

Knurovas, Voževatovas ir Robinzonas

VOŽEVATOVAS. O, milordas! Ką sapnavai?

ROBINZONAS. Turtingus kvailius; tuos pat, kur ir tikrovėj matau.

VOŽEVATOVAS. Na, o kaip tu, neturtingas gudruoli, čionai laiką leidi?

ROBINZONAS. Puikiausiai. Gyvenu savo malonumui ir vis kreditan, tavo sąskaita. Kur berasi geriau!

VOŽEVATOVAS. Net pavydas ima. Ir ilgai ketini mėgautis tokiu malonių gyvenimu?

ROBINZONAS. Gi tu keistas žmogynas, kaip matau. Pagalvok pats: koks man interesas atsisakyti šitokių gėrybių!

VOŽEVATOVAS. Kažkodėl nepamenu: tartum įgaliojimo dulkint mano kišenę tau nesu išdavęs?

ROBINZONAS. Juk tu į Paryžių su manim žadėjai važiuoti — argi tai ne vis tiek?

VOŽEVATOVAS. Ne, ne vis tiek! Ką žadėjau, tą ištesėsiu; mano žodis — įstatymas, kas žadėta, tas šventa. Gali pasiklausti, ar esu ką apgavęs.

ROBINZONAS. O kol tu į Paryžių susiruoši, tai kaip man, grynu oru misti?

VOŽEVATOVAS. To nebuvo derėta. Į Paryžių — kad ir tuoj.

ROBINZONAS. Dabar vėlu; važiuokim, Vasia, rytoj.

VOŽEVATOVAS. Na, rytoj tai rytoj. Klausyk, žinai ką: važiuok verčiau tu vienas, aš tau kelpinigių apmokėsiu į ten ir atgal.

ROBINZONAS. Kaip vienas? Aš kelio nerasiu.

VOŽEVATOVAS. Tave nuveš.

ROBINZONAS. Klausyk, Vasia, aš prancūziškai ne visai laisvai... Noriu išmokti, bet laiko vis nėra.

VOŽEVATOVAS. O kam tau prancūzų kalba?

ROBINZONAS. Tai kaipgi, Paryžiuje — ir prancūziškai nemokėti?

VOŽEVATOVAS. Ir nereikia mokėti, ir niekas ten nekalba prancūziškai.

ROBINZONAS. Prancūzijos sostinėje — niekas prancūziškai nekalba?! Kvailiu mane laikai, ar ką?

VOŽEVATOVAS. Kas davė sostinę! Ar tau namie ne visi? Apie kokį Paryžių tu galvoji? Traktierius turgaus aikštėj yra „Paryžius“ — va kur aš norėjau su tavim važiuoti.

ROBINZONAS. Bravo, bravo!

VOŽEVATOVAS. O tu manei — į tikrą? Pagalvotum nors kiek. O dar protingu žmogumi save laikai! Na, kam aš tave vežčiausi į Paryžių, kuriam galui? Narvą galgi padaryčiau ir žmonėms tave rodyčiau?

ROBINZONAS. Geros tu mokyklos, Vasia, geros; rimtas komersantas iš tavęs išeis.

VOŽEVATOVAS. Ogi nieko sau; taip per šalį teko nugirsti, jog peikiamas nesu.

KNUROVAS. Vasilijau Danilyčiau, tuščia jo! Man reikia pakalbėti su jumis.

VOŽEVATOVAS (*prieina arčiau*). Kas tokio?

KNUROVAS. Aš vis galvoju apie Larisą Dmitrijevną. Man rodos, ji dabar yra tokioje būklėje, jog mums, artimiems žmonėms, ne tik leistina, bet stačiai privalu pasirūpinti jos likimu.

Robinzonas atidžiai klausosi

VOŽEVATOVAS. Atseit jūs norite pasakyti, jog dabar patogi proga pasiimti ją į Paryžių?

KNUROVAS. Tegu ir taip, jei jums patinka: tai visai vis tiek.

VOŽEVATOVAS. Ko gi trūksta? Kas kliūva?

KNUROVAS. Jūs kliūvate man, o aš jums. Jūs gal varžybų nebijote? Aš irgi per daug nesibaiminu; o vis dėlto nejauku, neramu; kur kas geriau, jei laukas grynas.

VAŽEVATOVAS. Pāmokesčio aš neimsiu, Mokijau Parmionyčiau.

KNUROVAS. Kam pamokesčio? Galima kitaip kaip nors.

VOŽEVATOVAS. O štai kaip geriausia. (*Išsiima iš kišenės monetą ir deda po ranka*) Erelis ar skaitmuo?

KNUROVAS (*svarstydamas*) Jei sakysiu: erelis, tai pralošiu; erelis, be abejo, jūs. (*Ryžtingai*) Skaitmuo.

VOŽEVATOVAS. Jūsų. Vadinasi, man vienam į Paryžių važiuoti. Nuostolio neturiu: išlaidų mažiau.

KNUROVAS. Tiktai, Vasilijau Danilyčiau, žodį davus, reikės laikytis, truks plyš! Jūs pirklys, jūs turit suprasti, ką reiškia žodis.

VOŽEVATOVAS. Jūs mane įžeidžiate. Aš pats žinau, kas yra pirklio žodis. Juk aš su jumis turiu reikalą, o ne su Robinzonu.

KNUROVAS. Antai Sergejus Sergejičius ateina su Larisa Dmitrijevna! Pasitraukim į kavinę, netrukdykim jiems.

*Knurovas ir Voževatovas nueina į kavinę.
Įeina Paratovas ir Larisa*

VII scena

Paratovas, Larisa ir Robinzonas

LARISA. Ach, kaip aš pavargau. Visai nebeturiu jėgų, vos užlipau ant kalno. (*Sėdasi scenos gilumoje ant suolo palei groteles*)

PARATOVAS. O, Robinzonas! Na kaip, ar greit važiuoji į Paryžių?

ROBINZONAS. Su kuo gi? Su tavim, lia-Serž, kur tik nori, o su pirkliais nebevažiuosiu. Ne, su pirkliais baigta.

PARATOVAS. Kas yra?

ROBINZONAS. Juodnugariai!

PARATOVAS. Na na? Seniai pastebėjai?

ROBINZONAS. Visada žinojau. Aš visada už bajorus.

PARATOVAS. Šitai daro tau garbę, Robinzonai. Tik tavo išdidumas nebetinka šiems laikams. Taikykis prie aplinkybių, beturti drauge mano! Apsišvietusių globėjų laikai, mecenatų laikai praėjo; dabar triumfuoja buržuazija, dabar menas aukso svoriu sveriamas, aukso amžius ateina tikriausiąja prasme. Bet jau prašom nerūstauti, kartais jie tave — dėl malonumo sau — ir batų tepalu pagirdys, ir statinėje nuo kalno nuridens, nelygu ant kokio Medičio pataikysi. Nepradink, tu man būsi reikalingas!

ROBINZONAS. Dėl tavęs aš — į ugnį ir vandenį. (*Nu-eina į kavinę*)

PARATOVAS (*Larisai*). Leiskite dabar padėkoti jums už malonumą — ne, to per maža, — už laimę, kurią mums suteikėte.

LARISA. Ne, ne, Sergejau Sergejičiaus, jūs man frazių nekalbėkit! Jūs man tik pasakykit: kas aš — žmona jums ar ne?

PARATOVAS. Visų pirma, Larisa Dmitrijevna, jums reikia važiuoti namo. Pakalbėti įsakmiai dar suspėsime rytoj.

LARISA. Aš nevažiuosiu namo.

PARATOVAS. Bet čia likti jums negalima. Pasivažinėti Volga su mumis dieną — dar leistina; tačiau užauti visą naktį traktieriuje, miesto centre, su žmonėmis, kurie

išgarsėję nepadoriu elgesiu! Kokiomis kalbomis jūs apsi-
kelsite!

LARISA. Kas man rūpi žmonių kalbos! Su jumis aš
galiu būti visur. Jūs mane išsivežėte, jūs privalote ir par-
vežti namo.

PARATOVAS. Jūs važiuosite mano arkliais — argi ne
vis tiek?

LARISA. Ne, ne vis tiek. Jūs mane išsivežėte nuo jau-
nikio, mamytė matė, kaip mes išvažiuom,— ji nesirū-
pins, kad ir kaip vėlai mes pargrįžtume... Ji rami, ji pa-
sitiki jumis, ji tik lauks mūsų, lauks... palaiminti. Aš
turiu arba parvažiuoti su jumis, arba visai nebegrįžti.

PARATOVAS. Kaip tai? Ką reiškia „visai nebegrįžti“?
Kur tad pasidėti?

LARISA. Nelaimingiems žmonėms daug yra kur pasi-
dėti: štai sodas, štai Volga. Čia ant kiekvienos šakos pa-
sikarti galima, Volgoje — rinkis bet kurią vietą. Visur
nusiskandinti lengva, jei tik yra noro ir jėgų užteks.

PARATOVAS. Kokia egzaltacija! Jūs galite gyventi ir
privalot gyventi. Kas nenorės jūsų mylėti, jūsų gerbti!
Šit kad ir jūsų jaunikis: kaip jis apsidžiaugs, jeigu jūs
vėl jį pamaloninsit!

LARISA. Ką jūs kalbate! Aš savo vyrą, jei jau ne
mylėti, tai nors gerbti turiu; o kaip galiu gerbti žmogų,
kuris abejingai perneša pašaipas ir visokiausius įžeidinė-
jimus! Su juo baigta: jis nebeegzistuoja man. Vienas
man tėra jaunikis — jūs.

PARATOVAS. Atleiskite, neįsiseiskite dėl mano žo-
džių! Bet kažin ar jūs teisę turite tiek reikalauti iš manęs.

LARISA. Ką jūs kalbate! Argi užmiršote? Tai aš jums
vėl priminsiu visa iš pradžių. Aš metus kentėjau, metus
negalėjau pamiršti jūsų, gyvenimas man pasidarė tuščias;
ryžausi pagaliau tekėti už Karandyševo, vos ne už pirmo
pasitaikiusio. Maniau, šeimos pareigos užpildys mano gy-
venimą, ir aš apsiprasiu. Atsiradot jūs ir sakot: „Mesk
viską, aš tavo.“ Argi tai nėra teisė? Aš maniau, kad jūsų
žodis nuoširdus, kad nusipelniau jį savo kančia.

PARATOVAS. Visa tai labai gražu, ir apie viską pa-
kalbėsime rytoj.

LARISA. Ne, šiandien, tučtuojau.

PARATOVAS. Jūs reikalaujate?

LARISA. Reikalauju.

Kavinės tarpduryje matyti Knurovas ir Voževatovas

PARATOVAS. Prašom. Klausykit, Larisa Dmitrijevna! Ar sutinkate, kad susižavėjus galima akies mirksniu įsidedti?

LARISA. Sutinku. Aš pati moku taip įsidedti.

PARATOVAS. Ne, aš ne taip išsireiškiau; ar sutinkate, kad žmogus, kuriam sukaustytos rankos ir kojos nepertraukiamomis grandinėmis, gali taip įsidedti, jog užmiršta viską pasaulyje, užmiršta ir slegiančią jį tikrovę, užmiršta ir savo grandines?

LARISA. Na kas! Ir gerai, kad užmiršta.

PARATOVAS. Ta sielos būseną labai graži, aš su jumis nesiginčiju, bet ilgai netveria. Aistringas įsidedimo svaigulys greit praeina, palieka grandinės ir sveikas protas, kuris sako, kad tų grandinių sutraukti neįmanoma, kad jos nesutraukomos.

LARISA (*susimąsčiusi*). Nesutraukomos grandinės! (*Greitai*) Jūs vedęs?

PARATOVAS. Ne.

LARISA. O visos kitos grandinės — ne kliūtis! Nešim jas abu, nešiu su jumis drauge tą naštą, didesniąją sunkumų dalį imsiuosi pati.

PARATOVAS. Aš susižiedavęs.

LARISA. Ach!

PARATOVAS (*parodo žiedą*). Štai aukso grandinės, kuriomis esu visam gyvenimui sukaustytas.

LARISA. Ko tad jūs tylėjot? Kaip nedora, kaip nedora! (*Sėda ant kėdės*)

PARATOVAS. Argi turėjau galios ką nors beatminti! Aš mačiau jus, ir niekas daugiau man neegzistavo.

LARISA. Pažiūrėkit į mane!

Paratovas žiūrt į ją

„Šviesu akyse kaip danguj...“ Cha cha cha! (*Isteriškai juokiasi*) Eikit šalin nuo manęs! Gana! Aš jau pati savi mi pasirūpinsiu. (*Pasiremia ranka galvą*)

VIII scena

Paratovas, Larisa, Knurovas, Voževatovas ir Robinzonas

PARATOVAS (*išėina prie kavinės*). Robinzonai, eik pamink mano karietą! Ji stovi prie bulvaro. Tu nuveši Larisą Dmitrijevną namo.

ROBINZONAS. Lia-Serž! Jis yra čia, jis vaikšto su pistoletu.

PARATOVAS. Kas „jis“?

ROBINZONAS. ~~Karamdyševs.~~

PARATOVAS. O kas man galvoj!

ROBINZONAS. Jis nušaus mane.

PARATOVAS. Tai didelis daiktas, pamanykit! Vykdyk, kas tau liepta! Be atsikalbinėjimų! Aš to nemėgstu, Robinzonai.

ROBINZONAS. Aš tau sakau: lig tik pamatys drauge su ja, jis mane nušaus.

PARATOVAS. Nušaus ar nenušaus — dar nežinia; o štai jeigu tu nevykdysi mano paliepimo, tai aš tave tikrai nušausiu. (*Išėina į kavinę*)

ROBINZONAS (*grasindamas kumščiu*). O barbarai! O galvažudžiai! Na ir į kompaniją gi patekau! (*Išėina*)

Voževatovas prieina prie Larisos

LARISA (*žvilgtelėjusi į Voževatovą*). Vasia, aš žūstu!

VOŽEVATOVAS. ~~Larisa Dmitrijevna~~, balandėle miela! Ką gi veiksi! Nieko nepadarysi.

LARISA. Vasia, mudu iš mažens pažįstami, beveik giminės; ką man daryti, pasakyk!

VOŽEVATOVAS. Larisa Dmitrijevna, gerbiu aš jus ir mielai... bet nieko negaliu. Patikėkit mano žodžiu!

LARISA. Aš gi nieko ir nereikalauju iš tavęs; aš prašau tik pagailėti manęs. Na, nors paverk drauge su manim!

VOŽEVATOVAS. Negaliu, nieko negaliu.

LARISA. Tau irgi grandinės?

VOŽEVATOVAS. Pančiai geležiniai, Larisa Dmitrijevna.

LARISA. Kokie?

VOŽEVATOVAS. Pirklio garbės žodis. (*Išsina į kavinę*)

KNUROVAS (*prieina prie Larisos*). Larisa Dmitrijevna, išklausykite mane ir neįsivaizduokite! Aš ne minties tokios neturiu — jus išvesti. Aš tik noriu jums gero ir laimės, o to jūs tikrai esate verta. Ar nemalonėtumėte važiuoti su manim į Paryžių, parodon?

Larisa purto galvą

Ir pilnas išlaikymas visą gyvenimą?

Larisa tyli

Gėdos nebijokit, smerkti jūsų niekas nesmerks. Yra ribos, kurių smerkimas neperžengia: aš galiu jums pasiūlyti tokio masto išlaikymą, jog pikčiausi dorovės kritikai gaus užsičiaupti ir išsižioti iš nuostabos.

Larisa nusigręžia į kitą pusę

Aš ne minutės nedelsėsiu pasiūlyčiau jums ranką, bet aš vedėsi.

Larisa tyli

Esate susijaudinusi, nedrįstu raginti, kad tuoj atsakytumėt. Pagalvokit! Jei malonėsit palankiai priimti mano siūlymą, duokit žinią, ir tą patį minutę aš tapsiu uoliausiu jūsų tarnu ir atidžiausiu vykdytoju visų jūsų norų ir net kaprizų, nors jie būtų kažin kokie keisti ir brangūs. Negalimų dalykų man mažai tėra. (*Pagarbiai nusilenkia ir nueina į kavinę*)

IX scena

Larisa viena

LARISA. Aš andai žiūrėjau žemyn per turėklus, ėmė svaigti galva, ir vos nenugriuovau. O jeigu nugriūsiu, saiko... mirtis tikra. (*Pagalvojusi*) Kaip gera būtų pulti!

Ne, kam pulti!.. Stovėti prie turėklų ir žiūrėti žemyn, ims svaigti galva, ir nugriūsi... Taip, šituo būdu geriau... be sąmonės, nei skausmo... nieko nejausil (*Prieina prie turėklų ir žiūri žemyn. Užsilenkia, tvirtai stveriasi už turėklų, paskui su siaubu atšoka*) Oi, oi! Kaip baisu! (*Vos negriūva, stveriasi už altanos*) Kaip svaigsta galva! Aš griūvu, griūvu, ai! (*Sėdasi prie stalo šalia altanos*) Och, ne... (*Pro ašaras*) Skirtis su gyvenimu anaip tol nėra taip paprasta, kaip aš maniau. Štai ir nepajėgiu! Štai kokia aš nelaiminga! O juk yra žmonių, kuriems tai lengva. Matyt, jau tiems visai gyvent nebeįmanoma; jų niekas nebevilioja, jiems niekas nebemiela, nieko nebegaila. Ach, ką aš!.. Juk ir man niekas nebemiela, ir man gyvent nebeįmanoma, ir man gyvent nebėra tikslo! Ko tad aš nesiryžtu? Kas mane sulaiko nuo šitos bedugnės? Kas kliudo? (*Susimąsto*) Ach, ne, ne... Ne Knurovas... prabanga, blizgesys... ne, ne... tuštybės man tolimos... (*Susipurto*) Ištvirkauti... och, ne... Tiesiog ryžto neturiu. Niekinga silpnybė: gyventi, nors kaip, tačiau gyventi... kada negalima gyventi ir nereikia. Kokia aš menka, nelaiminga. Kad taip dabar nužudytų mane kas nors... Kaip gera numirti... kol dar sau priekaišto neturi. Arba susirgti ir numirti... Bet aš turbūt ir susirgsiu. Kaip bloga man!.. Sirgti ilgai, apsiraminti, su viskuo susitaikinti, visiems atleisti ir numirti... Ach, kaip bloga, kaip svaigsta galva. (*Pasiremia galvą ranka ir sėdi sustingusi*)

Jeina Robinzonas ir Karandyševas

X scena

Larisa, Robinzonas ir Karandyševas

KARANDYŠEVAS. Sakote, jums liepta parvežti ją namo?

ROBINZONAS. Taip, liepta.

KARANDYŠEVAS. Ir sakėte, kad jie įžeidė ją?

ROBINZONAS. Kaipgi begalima labiau, pikčiau įžeisti!

KARANDYŠEVAS. Ji pati kalta: jos poelgis buvo vertas bausmės. Aš jau kalbėjau, kas tai per žmonės; pagaliau juk ji pati galėjo, pati turėjo laiko pastebėti

skirtumą tarp jų ir manęs. Taip, ji pati kalta, tačiau teisti jos negali niekas, be manęs, o tuo labiau įžeidinėti. Tai mano dalykas, ar atleisiu jai, ar ne; bet jos gynėju aš privalau būti. Neturi ji nei brolių, nei giminių; vienas aš, tik vienas aš privalau užstoti ją ir nubausti įžeidėjus. Kur ji?

ROBINZONAS. Ji buvo čia. Štai ji!

KARANDYŠEVAS. Per mūsų pasiaiškinimą pašalinių neturi būti; jūs būsit nereikalingas. Palikite mus!

ROBINZONAS. Su didžiausiu malonumu. Pasakysiu, kad Larisą Dmitrijevną atidaviau jums. Turiu garbę atsi-sveikinti! (*Išėina į kavinę*)

Karandyševas prieina prie stalo ir sėdasi priešais Larisą

XI scena

Larisa ir Karandyševas

LARISA (*pakeldama galvą*). Koks jūs man šlykštus, kad jūs žinotumėte! Kurių galų jūs čia?

KARANDYŠEVAS. O kur man būti?

LARISA. Nežinau. Kur norite, tik ne ten, kur aš.

KARANDYŠEVAS. Klystate, aš visada privalau būti prie jūsų, globoti jus. Ir dabar esu čia, kad atkeršyčiau už jūsų įžeidimą.

LARISA. Man pats skaudžiausias įžeidimas — tai jūsų globa; iš nieko daugiau ir jokių kitų įžeidimų aš nesu patyrusi.

KARANDYŠEVAS. Pernelyg jau jūs pakanti. Knurovas ir Voževatovas meta burtus, katram jūs teksite, — ir tai ne įžeidimas? Nieko sau jūsų bičiuliai! Kokia pagarba jums! Jie nežiūri į jus kaip į moterį, kaip į žmogų — žmogus pats sprendžia savo likimą; jie žiūri į jus kaip į daiktą. Na, jeigu jūs — daiktas, tada kitas dalykas. Daiktas, aišku, priklauso tam, kas jį išlošė, daiktas ir įsižeisti negali.

LARISA (*giliai įžeista*). Daiktas... taip, daiktas! Jų teisybė, aš daiktas, o ne žmogus. Aš dabar įsitikinau tuo, aš iškvociau save... aš daiktas! (*Karštai*) Pagaliau rastas žodis man aptarti, jūs jį radote. Eikit sau! Prašau palikti mane!

KARANDYŠEVAS. Palikti jus? Kaip aš jus paliksiu, kieno globoj paliksiu?

LARISA. Kiekvienas daiktas privalo turėti šeimininką, aš eisiu pas šeimininką.

KARANDYŠEVAS (*karštai*). Aš imu jus, aš jūsų šeimininkas. (*Griebia ją už rankos*)

LARISA (*atstumdama ją*). O ne! Kiekvienam daiktui — sava kaina... Cha cha cha!... aš per brangi, toli per brangi jums.

KARANDYŠEVAS. Ką jūs kalbate! Argi aš galėjau laukti iš jūsų tokių begėdiškų žodžių?

LARISA (*su ašaromis*). Jau jeigu būti daiktu, tai vienintelė paguoda — būti brangiu, labai brangiu daiktu. Padarykit man paskutinę paslaugą: eikit ir atsiųskit pas mane Knurovą.

KARANDYŠEVAS. Ką jūs, ką jūs, atsikvošėkit!

LARISA. Na, tai aš pati eisiu.

KARANDYŠEVAS. Larisa Dmitrijevna! Sustokit! Aš jums atleidžiu, aš viską atleidžiu.

LARISA (*su gilia šypsena*). Jūs man atleidžiate? Dėkui jums. Bet aš pati sau ~~neatleidžiu~~, kad ketinau susieti savo likimą su tokia menkysta kaip jūs.

KARANDYŠEVAS. Išvažiuokim, išvažiuokim tučtuojau iš šito miesto, aš su viskuo sutinku.

LARISA. Per vėlu. Aš jus prašiau paimti mane greičiau iš čigonų taboro, jūs nesugebėjote to padaryti; matyt, lemta man gyvent ir mirt čigonų tabore.

KARANDYŠEVAS. Na, aš jus maldauju, padarykit mane laimingą.

LARISA. Per vėlu. Jau dabar man prieš akis sužvilgo auksas, sutvisko briliantai.

KARANDYŠEVAS. Aš pasiryžęs dėl jūsų viską aukoti, pasiruošęs kentėti bet kokius pažeminimus dėl jūsų.

LARISA (*su pasišlykštėjimu*). Eikit šalin, jūs per daug ~~menkas~~, ~~per daug niekingas~~ man.

KARANDYŠEVAS. Sakyt, gi: kuo man užsipelnyti jūsų meilę? (*Puola ant kelių*) Aš jus myliu, myliu.

LARISA. Meluojate. Aš meilės ieškojau ir neradau. Į mane žiūrėjo ir žiūri kaip į žaislą. Niekad niekas nepasistengė pažvelgti man į sielą, iš nieko nemačiau užuo-

jautos, negirdėjau šilto, nuoširdaus žodžio. O juk taip gyventi šalta. Aš nekalta, aš ieškojau meilės ir neradau... jos nėra pasauly... neverta nė ieškoti. Aš neradau meilės, tai ieškosiu aukso. Eikit sau, aš jūsų būti negaliu.

KARANDYŠEVAS (*atsistoja*). O, kad netektų gailėtis! (*Kiša ranką už surduto skverno*) Jūs turit būti mano.

LARISA. Jau kieno būsiu — tik ne jūsų!

KARANDYŠEVAS (*įsidega*). Ne mano?

LARISA. Niekados!

KARANDYŠEVAS. Tai negaus tavęs niekas! (*Šauna į ją iš pistoleto*)

LARISA (*griebiasi už krūtinės*). Ach! Dėkui jums! (*Susmunka ant kėdės*)

KARANDYŠEVAS. Ką aš, ką aš... ach, beprotis! (*Meta pistoletą*)

LARISA (*švelniai*). Mielas mano, kokį gerą darbą jūs man padarėte! Pistoletą čionai, čionai, ant stalo! Tai aš pati... pati. Ach, kokią geradarybę... (*Pakelia pistoletą ir deda ant stalo*)

Iš kavinės išeina Paratovas, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas, Gavrila ir Ivanas

XII scena

Larisa, Karandyševas, Paratovas, Knurovas, Voževatovas, Robinzonas, Gavrila ir Ivanas

VISI. Kas atsitiko, kas atsitiko?

LARISA. Tai aš pati... Niekas nekaltas, niekas... Aš pati...

Už scenos čigonai užtraukia dainą

PARATOVAS. Liepkit nutilti! Liepkit nutilti!

LARISA (*palaipsniui silpstančiu balsu*). Ne, ne, kodėl... Tegu linksminasi, kam linksma... Aš nenoriu niekam trukdyti! Gyvenkit, gyvenkit visi! Jums reikia gyventi, o man reikia... mirti... Aš niekuo nesiskundžiu, niekas manęs neskriaudė... jūs visi geri žmonės... aš jus visus... visus myliu. (*Pasiunčia bučinį*)

Čigonų choras garsiai dainuoja